

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 03. 2009.**

Sarajevo, maj/svibanj 2009.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. marta 2009. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	2
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	20
2.2. Profitabilnost	26
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	31
2.4. Likvidnost	34
2.5. Devizni rizik	39

III ZAKLJUČAK 41

PRILOZI

I UVOD

U prva tri mjeseca 2009. godine, u uvjetima kada je globalna finansijska kriza snažno pogodila realno-ekonomski sektor, banke u Federaciji BiH su nastavile da vode oprezniju kreditnu i kamatnu politiku, dokazujući da nije narušena jaka kapitalna osnova, stabilnost, sigurnost i likvidnost ukupnog bankarskog sektora u FBiH.

Na dan 31. 03. 2009. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka, a privremenu upravu imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar). Banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, a od 10 novootvorenih dijelova banaka iz FBiH, dva su otvorena u Republici Srpskoj. Evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

Bilansna suma bankarskog sektora u prvom kvartalu 2009. godine iznosi 15,03 milijarde KM i smanjena je za neznatnih 0,3% ili 41 milion KM, što nije zabrinjavajuće, s obzirom na negativna kretanja u prethodnom periodu, te da prvi kvartal godine karakteriše uglavnom minimalan rast aktive banaka.

Kapital je, nakon rasta od 8% ili 121 milion KM u četvrtom kvartalu 2008. godine, u tri mjeseca 2009. godine povećan za 1% ili 13 miliona KM. Regulatorni kapital banaka u FBiH na dan 31. 03. 2009. iznosio je dvije milijarde KM. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 78 miliona KM, a dopunski smanjen za 15% ili 85 miliona KM. Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2008. godinu.

U 2009. godini znatno je ublažen trend pada (povlačenja) depozita koji su s učešćem od 69,4% i iznosom od 10,4 milijarde KM i dalje najznačajniji izvor finansiranja banaka u FBiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U prvom kvartalu tekuće godine kreditna sredstva (ino-banaka) smanjena su za 48 miliona KM ili 2%, zbog plaćanja dospjelih obaveza i sa 31.03.2009. godine iznose 2,1 milijardu KM.

Prenošenje globalne ekonomske krize na BiH u četvrtom kvartalu 2008. godine imalo je uticaj i na ključnu djelatnost banaka - kreditiranje. U posljednjem kvartalu 2008. godine banke su značajno ograničile rast novih plasmana, tako da je povećanje iznosilo neznatnih 1% ili 59 miliona KM, da bi u prvom kvartalu 2009. godine kreditni plasmani zabilježili pad od 1% ili 83 miliona KM (31. 03. 2009. godine iznose 10,4 milijarde KM).

Ograničavajući faktor rastu kredita je dostupnost novih izvora, te sve veći uticaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru. Novčana sredstava su u 2009. godini imala neznatan pad od 1% ili 56 miliona KM, najviše zbog odliva depozita i servisiranja dospjelih kreditnih obaveza, tako da su sa 31. 03. 2009. godine iznosila 4,15 milijardi KM.

Pod uticajem globalne ekonomske i finansijske krize u četvrtom kvartalu 2008. godine došlo je do odliva depozitnog potencijala banaka za 5% ili 550 miliona KM, odnosno pada sa 11,01 milijardu KM na 10,46 milijardi KM.

U prva tri mjeseca 2009. godine zaustavljena su negativna kretanja iz prethodnog kvartala, što je posebno značajno za depozite stanovništva (s iznosom od 4,14 milijardi KM i učešćem od 39,7% u ukupnim depozitima, depoziti stanovništva i dalje su najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH).

Snažan uticaj krize i negativne posljedice u 2009. godini u segmentu depozita evidentan je u sektoru privatnih preduzeća, čiji su depoziti smanjeni, a porast depozita zabilježen je kod vladinih institucija i javnih preduzeća.

Štedni depoziti, nakon dugogodišnjeg kontinuiranog rasta, u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjeni su za 11% ili 494 miliona KM, a u tri mjeseca 2009. zabilježene su blage oscilacije i neznatne promjene stanja štednih depozita (kumulativno u prvom kvartalu 2009. godine štednja je imala pad od 0,9% ili 38 miliona KM i ostala je na nivou od četiri milijarde KM).

Za tri mjeseca 2009. godine na nivou sektora ostvarena je dobit u iznosu od 14,6 miliona KM, što je u odnosu na isti period 2008. godine povećanje od 10,4 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 21,4 miliona KM ostvarilo je 13 banaka, a kod sedam banaka gubitak u poslovanju iznosio je 6,8 miliona KM.

Dok je u posljednje tri godine evidentan pad profitabilnosti ukupnog sektora (zbog usporenijeg rasta neto kamatnog prihoda i stagnacije nivoa operativnih prihoda), likvidnost bankarskog sektora u Federaciji BiH na kraju prvog kvartala 2009. godine je na zadovoljavajućem nivou.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 03. 2009. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2008. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

Privremenu upravu sa 31. 03. 2009. godine imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar).

Banke su i u prvom kvartalu 2009. godine nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, ali u znatno manjem obimu. Banke iz Federacije BiH otvorile su 10 novih organizacionih dijelova, a zatvorile su dva, tako da sa 31. 03. 2009. godine imaju ukupno 658 organizacionih dijelova. Od novootvorenih, dva su otvorena u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2008. godine kada su banke imale 650 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja porast od 1,2%.

Sa 31. 03. 2009. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 58 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a 11 banaka je imalo 17 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Šest banaka iz Republike Srpske imale su 21 organizacioni dio u Federaciji BiH (jedan organizacioni dio je zatvoren).

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 03. 2009. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 14 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31. 03. 2009. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

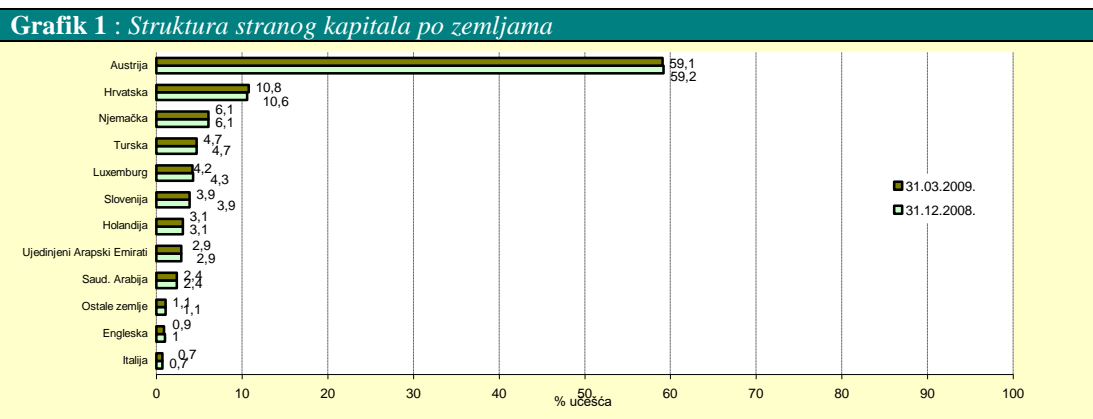
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.03.2009.godine.

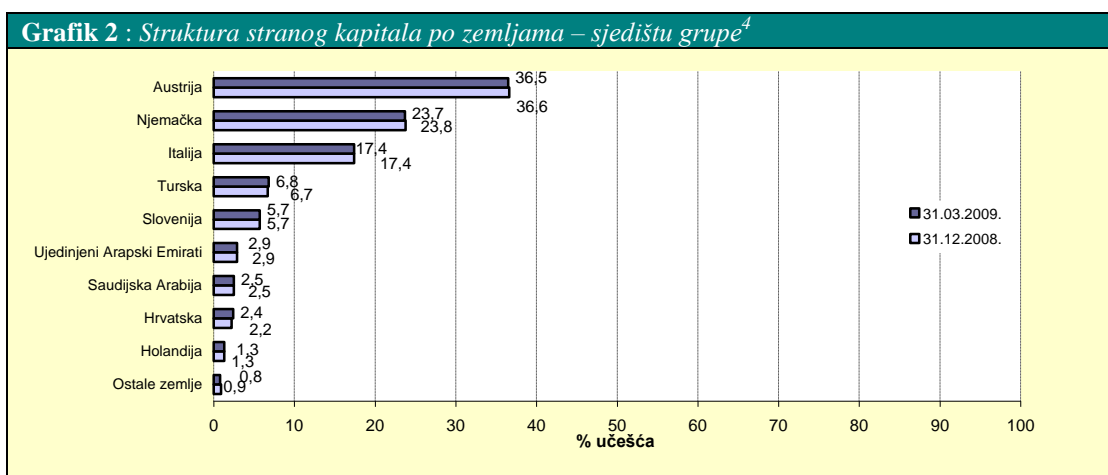
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (90%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 2 banke (10%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 12 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 03. 2009. godine u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 59,1% stranog kapitala, što je gotovo isto kao i na kraju 2008. godine. Na dioničare iz Hrvatske odnosi se 10,8% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 31. 03. 2009. godine ostalo je nepromijenjeno u odnosu na kraj 2008. godine. Bankarske grupe i banke iz Austrije imaju najveće učešće (36,5%), slijede njemačke banke s učešćem od 23,7%, te italijanske banke sa 17,4%. Ostale zemlje imaju učešća manja od 6,7%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

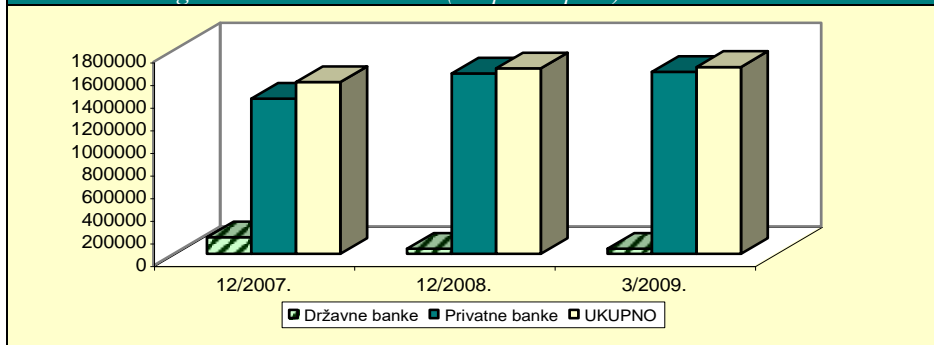
³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

-u 000 KM-

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

BANKE	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	147.022	10%	44.690	3%	44.515	3%	30	100
Privatne banke	1.363.020	90%	1.594.092	97%	1.607.506	97%	117	101
U K U P N O	1.510.042	100%	1.638.782	100%	1.652.021	100%	109	101

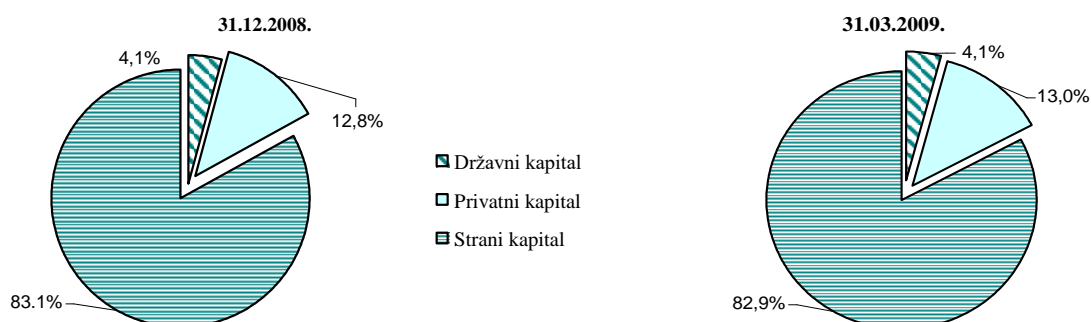
Grafik 3 : *Pregled strukture vlasništva (ukupni kapital)*

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	133.582	12,8	46.100	4,1	46.100	4,1	35	100
Privatni kapital (rezidenti)	135.728	13,0	142.469	12,8	145.872	13,0	105	102
Strani kapital (nerezidenti)	775.912	74,2	929.447	83,1	931.164	82,9	120	100
U K U P N O	1.045.222	100,0	1.118.016	100,0	1.123.136	100,0	107	100

Grafik 4: *Struktura vlasništva (dionički kapital)*

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisijski iznos, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2009. godini povećan je za 0,5% ili 5,1 milion KM, iz osnova dokapitalizacije kod dvije banke, od čega se na nerezidente odnosi 2,2 miliona KM, a rezidenate 2,9 miliona KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 03. 2009. godine iznosi 4,1 % i isti je kao i 31. 12. 2008. godine.

U odnosu na kraj 2008. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 12,8% na 13,0%, što je u apsolutnom iznosu povećanje od 3,4 miliona KM. Uticaj na učešće rezidenata imale su i promjene zbog prometa dionica između rezidenata i nerezidenata u iznosu od 0,5 miliona KM), te kupovina dionica iz dokapitalizacije kod dvije banke od strane domaćih kupaca od 2,9 miliona KM.

Učešće stranog kapitala smanjeno je sa 83,1% na 82,9%, ali je u apsolutnom iznosu povećano za 1,7 miliona KM. Relativno učešće je smanjeno zbog većeg povećanja učešća privatnog kapitala rezidenata. Apsolutno povećanje odnosi se na izvršene dokapitalizacije u iznosu od 2,2 miliona KM kod dvije banke, dok je navedenim prometom dionica između rezidenata i nerezidenata u pet banaka smanjeno učešće za 0,5 miliona KM.

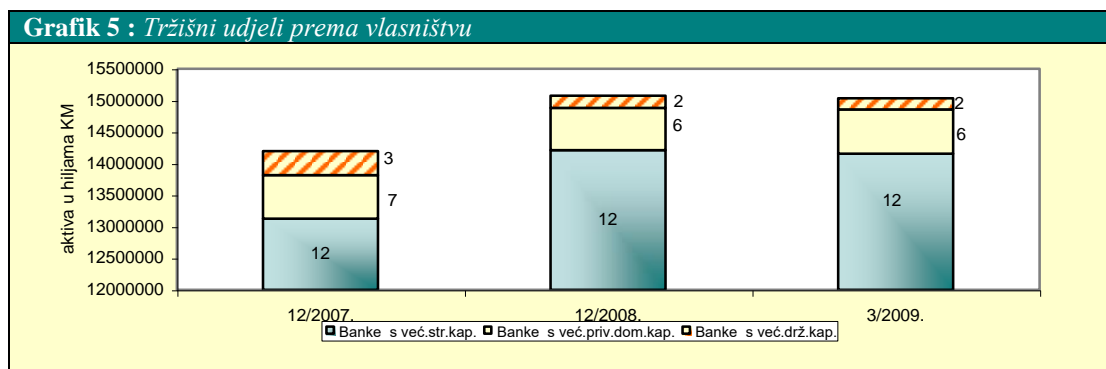
Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 03. 2009. godine iznosio je visokih 94,2%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 4,6%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,2%.

U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, koji su rezultirali okrupnjavanjem najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. Ovakvi procesi dovode do jačanja ishodne banke, ali i povećanja koncentracija u bankarskom sektoru u Federaciji BiH.

- u %-

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.03.2009.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	3	9,7	2,7	2	2,7	1,3	2	2,7	1,2
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,9	4,9	6	10,5	4,4	6	10,4	4,6
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	79,4	92,4	12	86,8	94,3	12	86,9	94,2
U K U P N O	22	100,0	100,0	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 03. 2009. godine bilo je ukupno zaposleno 7.971 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	342	5%	234	3%	237	3%	68	100
Privatne banke	7.019	95%	7.763	97%	7.734	97%	111	100
UKUPNO	7.361	100%	7.997	100%	7.971	100%	109	100
Broj banaka	22		20		20		91	100

U prvom kvartalu 2009. godine u bankama u FBiH došlo je do neznatnog smanjenja broja zaposlenih od 0,3% ili 26 radnika, iako je u posljednjem kvartalu 2008. godine, kada se svjetska ekonomska kriza prenosi na BiH, što je dalje imalo negativan uticaj na ukupnu ekonomiju BiH i na finansijski sistem, broj zaposlenika povećan za 1% ili 73.

Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.725	37,0%	3.007	37,6%	3.039	38,1%	110	101
Viša stručna sprema	799	10,8%	861	10,8%	836	10,5%	107	97
Srednja stručna sprema	3.759	51,1%	4.054	50,7%	4.021	50,5%	108	99
Ostali	78	1,1%	75	0,9%	75	0,9%	96	100
UKUPNO	7.361	100,0%	7.997	100,0%	7.971	100,0%	108	100

Kvalifikaciona struktura zaposlenih već duži period ima blagi trend poboljšanja, odnosno povećanja učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, što ukazuje da su bankarski poslovi i usluge sve složeniji i sofisticiraniji i zahtijevaju visoko stručne i educirane kadrove.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.03.2009.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	342	381.036	1.114	234	189.254	809	237	177.380	748
Privatne	7.019	13.814.886	1.968	7.763	14.882.787	1.917	7.734	14.853.433	1.921
UKUPNO	7.361	14.195.922	1.929	7.997	15.072.041	1.885	7.971	15.030.813	1.886

Na kraju prvog kvartala 2009. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,89 miliona KM aktive, što je isto kao na kraju 2008. godine. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	2	2	3
500 do 1.000	7	9	7
1.000 do 2.000	7	3	4
2.000 do 3.000	4	5	5
Preko 3.000	2	1	1
UKUPNO	22	20	20

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 309 hiljada KM do 3,9 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,3 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

⁶ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.03.2009. godine ove stavke su iznosile 645 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Nakon dugogodišnjeg snažnog do umjerenog rasta bilansne sume bankarskog sektora, u 2008. godini dolazi do usporavanja rasta, a u četvrtom kvartalu, pod uticajem globalne ekonomske i finansijske krize i njenih negativnih efekata na finansijski sistem u BiH, odnosno bankarski sektor, došlo je do pojačanog odliva štednih depozita, tako da je prvi put ostvarena negativna stopa rasta od 0,9% ili 141 milion KM, iako je na godišnjem nivou u 2008. godini zabilježen pozitivan rast od 6%.

Bilansna suma bankarskog sektora u prvom kvartalu 2009. godine smanjena je za neznatnih 0,3% ili 41 milion KM, što je zadovoljavajuće, s obzirom na negativna kretanja u prethodnom periodu, te da prvi kvartal godine karakteriše uglavnom minimalan rast aktive banaka.

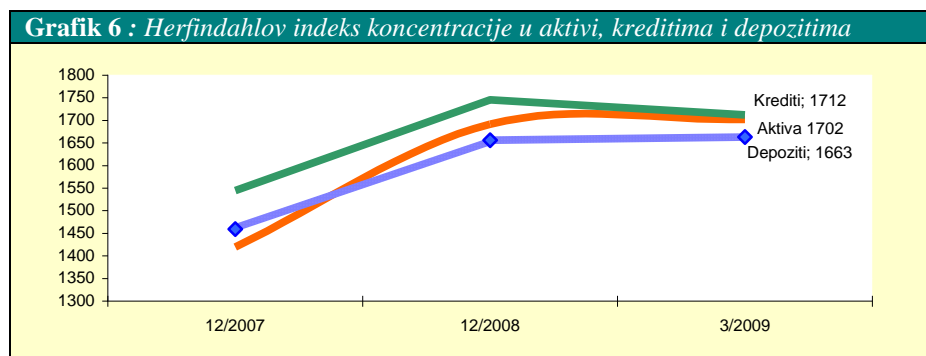
Tabela 8 : Bilans stanja					
O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (IMOVINA):					
Novčana sredstva	4.894.973	4.207.559	4.151.463	86	99
Vrijednosni papiri ⁷	48.565	18.553	17.366	38	94
Plasmani drugim bankama	69.314	90.415	143.666	130	159
Kreditni	8.874.984	10.434.332	10.351.332	118	99
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	334.139	385.042	401.260	115	104
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	8.540.845	10.049.290	9.950.072	118	99
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	405.116	469.647	508.457	116	108
Ostala aktiva	237.109	236.577	259.789	100	110
UKUPNA AKTIVA	14.195.922	15.072.041	15.030.813	106	100
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	10.190.977	10.461.841	10.424.933	103	100
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	3.089	3.089	94	100
Obaveze po uzetim kreditima	1.856.471	2.176.594	2.128.250	117	98
Ostale obaveze	635.143	791.735	822.520	125	104
K A P I T A L					
Kapital	1.510.042	1.638.782	1.652.021	109	101
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	14.195.922	15.072.041	15.030.813	106	100

Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.03.2009.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Državne	3	381.036	3%	2	189.254	1%	2	177.380	1%	50	94
Privatne	19	13.814.886	97%	18	14.882.787	99%	18	14.853.433	99%	108	100
UKUPNO	22	14.195.922	100%	20	15.072.041	100%	20	15.030.813	100%	106	100

Kod devet banaka aktiva je manja u odnosu na kraj 2008. godine, dok je kod preostalih 11 banaka zabilježen porast. Tri najveće banke u sistemu imale su minimalne promjene aktive, odnosno najveća banka rast od 1,2%, a druge dvije negativne stope od 2% i 0,4%.

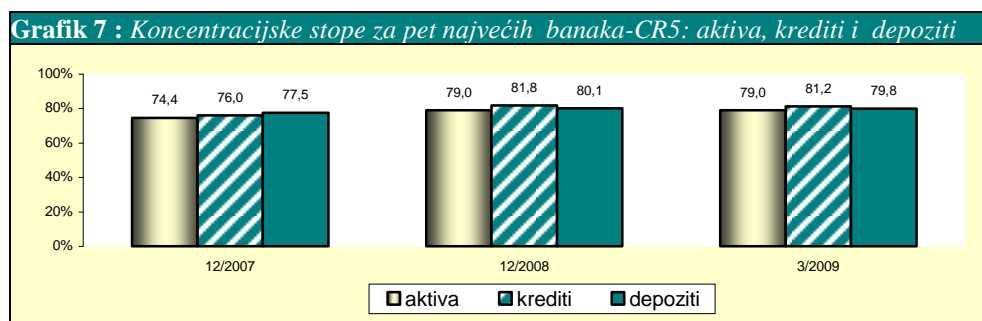
⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospijeca.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja : u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U posmatranom periodu Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima je imao neznatne promjene (porast za 11 i sedam jedinica kod aktive i depozita i smanjenje za 33 jedinice kod kredita), tako da je njihova vrijednost 31. 03. 2009. godine iznosila 1.702, 1.712 i 1.663 jedinice, što je blizu iznosa od 1.800 jedinica, koji je, prema standardima⁹, granična vrijednost umjerene koncentracije, odnosno vrijednost HHI preko tog iznosa je pokazatelj visoke koncentracije.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu sa 31. 03. 2009. godine iznosili su 79%, 81,2% i 79,8%, što je mala promjena u odnosu na kraj 2008. godine. Evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. U pojedinim grupama došlo je do neznatnih promjena u učešću, kao rezultat promjene aktive banaka, dok se broj banaka u grupama nije mijenjao.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita..) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

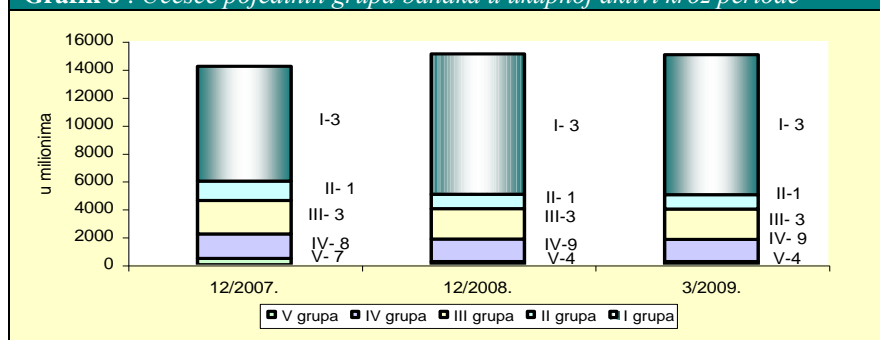
¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Tri najveće banke (I grupa) i dalje imaju najveće učešće od 66,7%. Jedna banka u II grupi ima učešće od 6,9%, dok tri banke u III grupi (aktiva između 500 i 1.000 miliona KM) imaju učešće od 14,3%. Najbrojnija IV grupa od devet banaka, s aktivom između 100 i 500 miliona KM, ima učešće od 10,7%. U posljednjoj V grupi nalaze se četiri banke s aktivom manjom od 100 miliona KM i učešćem od samo 1,4%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

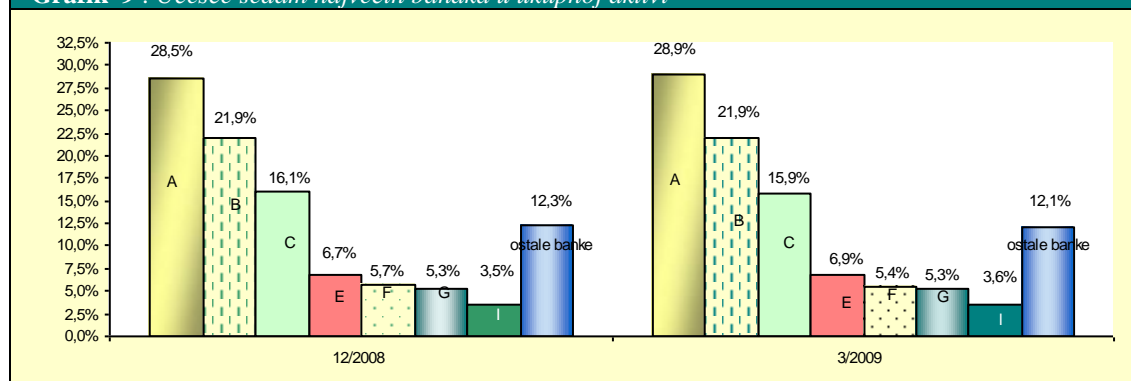
Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.03.2009.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	8.203	57,8	3	10.036	66,6	3	10.026	66,7	3	
II- 1000 do 2000	1.409	9,9	1	1.017	6,7	1	1.037	6,9	1	
III- 500 do 1000	2.392	16,8	3	2.180	14,5	3	2.147	14,3	3	
IV- 100 do 500	1.741	12,3	8	1.627	10,8	9	1.611	10,7	9	
V- Ispod 100	451	3,2	7	212	1,4	4	210	1,4	4	
UKUPNO	14.196	100,0	22	15.072	100,0	20	15.031	100,0	20	

Grafik 8 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹² u bankarskom sistemu u Federaciji BiH.

Grafik 9 : Učešće sedam najvećih banaka u ukupnoj aktivi

¹² Banke su označene slovnim oznakama A do I.

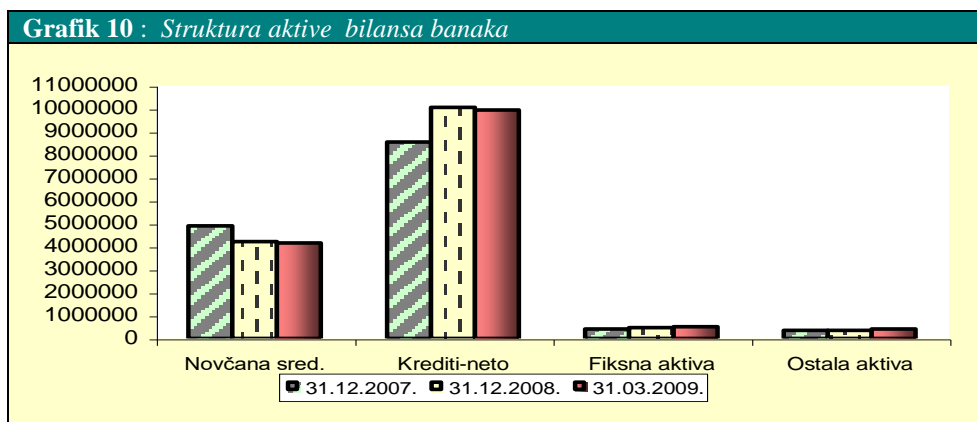
Minimalan pad aktive banaka u prva tri mjeseca 2009. godine od 0,3% ili 41 milion KM, jednim dijelom je rezultat smanjenja izvora i to uzetih kredita za 2% ili 48 miliona KM (u prethodnom kvartalu ostvarili relativno visok rast od 15% ili 291 milion KM), te depozita za 0,3% ili 37 miliona KM, što je znatno manje nego u posljednja tri mjeseca 2008. godine kada su smanjeni za značajnih 5% ili 550 miliona KM. Kapital je, nakon rasta od 8% ili 121 milion KM u četvrtom kvartalu 2008. godine, u tri mjeseca 2009. godine povećan za 1% ili 13 miliona KM. Na pad bilansne sume uticalo je i povećanje rezervi za kreditne gubitke za 4% ili 15 miliona KM.

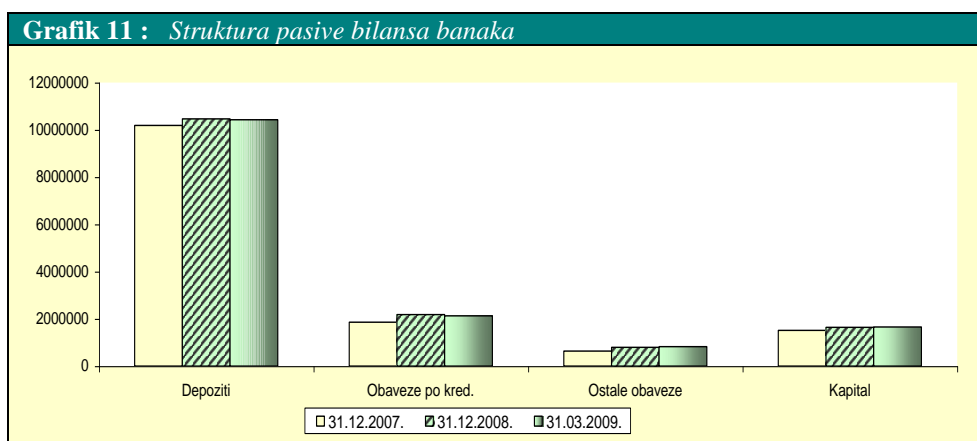
Smanjenje kreditnih aktivnosti banaka (minimalan rast u četvrtom kvartalu 2008. godine za 1% ili 59 miliona KM), a u prva tri mjeseca 2009. godine smanjenje iznosi 1% ili 83 miliona KM i sa 31. 03. 2009. godine krediti su iznosili 10,35 milijardi KM. Novčana sredstava su takođe u 2009. godini imala neznatan pad od 1% ili 56 miliona KM, najviše zbog odliva depozita i servisiranja dospjelih kreditnih obaveza, tako da su sa 31. 03. 2009. godine iznosila 4,15 milijardi KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

- u % -

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	34,5	27,9	27,6
Vrijednosni papiri	0,3	0,2	0,1
Plasmani drugim bankama	0,5	0,6	1,0
Kreditni	62,5	69,2	68,9
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	2,4	2,6	2,7
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	60,1	66,6	66,2
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	2,9	3,1	3,4
Ostala aktiva	1,7	1,6	1,7
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	71,8	69,4	69,4
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,0	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	13,1	14,4	14,2
Ostale obaveze	4,5	5,3	5,4
K A P I T A L			
Kapital	10,6	10,9	11,0
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

U strukturi pasive bilansa banaka, s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija, depoziti su s iznosom od 10,4 milijarde KM i istim učešćem od 69,4% kao na kraju 2008. godine i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza neznatno je smanjeno sa 14,4% na 14,2%, a kapitala povećano sa 10,9% na 11,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je minimalne promjene: smanjenje učešća kredita sa 69,2% na 68,9% i novčanih sredstava sa 27,9% na 27,6%.

Tabela 12 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	311.436	6,4	344.618	8,2	344.731	8,3	111	100
RR kod CB BiH	2.805.568	57,3	2.228.687	53,0	2.138.029	51,5	79	96
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.304	0,3	12.341	0,3	12.191	0,3	100	99
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.764.757	36,0	1.621.449	38,5	1.656.104	39,9	92	102
Novč. sred. u procesu naplate	908	0,0	464	0,0	408	0,0	51	88
UKUPNO	4.894.973	100,0	4.207.559	100,0	4.151.463	100,0	86	99

Zbog pojačanog odliva depozita u posljednjem kvartalu 2008. godine novčana sredstava su smanjena za 4,5% ili 199 miliona KM (sa 4,4 milijarde KM na 4,2 milijarde KM). S obzirom da je trend pada depozita u 2009. godini znatno ublažen, kao i da nije bilo rasta kreditnog portfolija, novčana sredstva su imala neznatan pad od 1% ili 56 miliona KM.

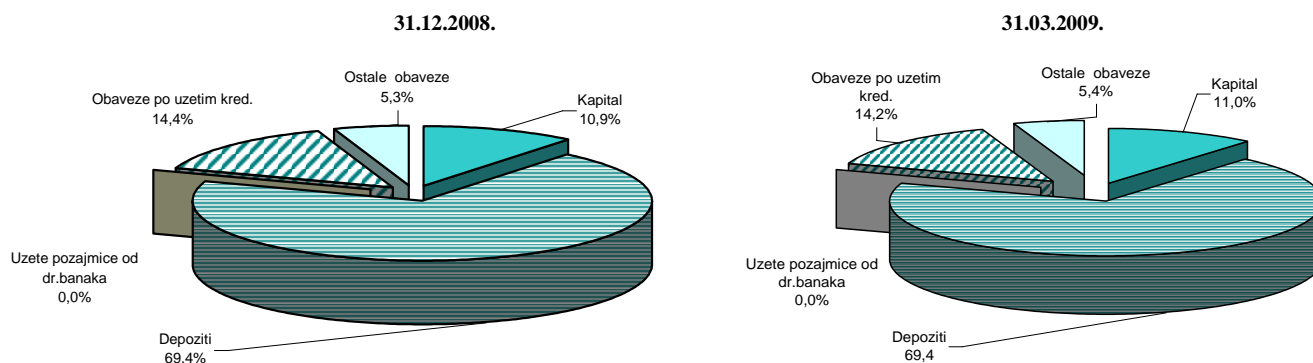
Sa 31. 03. 2009. godine novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH iznosila su 2,14 milijardi KM ili 51,5% ukupnih novčanih sredstava, što je za 1,5 procentnih poena manje nego na kraju 2008. godine. Nakon značajnog povećanja sredstava banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu u četvrtom kvartalu od 23% ili 303 miliona KM, uglavnom iz osnova novih kreditnih zaduženja u inostranstvu i priliva novog kapitala-dokapitalizacije, u prvom kvartalu 2009. godine ostvaren je porast od 2% ili 35 miliona KM. Ova sredstva su sa 31. 03. 2009. godine iznosila 1,66 milijardi KM ili 39,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2008. godine 38,5%). Banke su, kao i na kraju 2008. godine, u trezoru i blagajnama imale isti iznos od 345 miliona KM što je 8,3% ukupnih novčanih sredstava.

U valutnoj strukturi novčanih sredstava učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno je sa 57,9% na 57,7%, a za istu promjenu povećano je učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2008. godine i 31. 03. 2009. godine daje se u sljedećim grafikonima:

Grafik 12 : Struktura pasive banaka

U prvom kvartalu 2009. godine učešće dva najznačajnija izvora finansiranja banaka, depozita i kreditnih obaveza, ostalo je gotovo nepromijenjeno, odnosno depozita isto (69,4%), a kreditnih obaveza je smanjeno sa 14,4% na 14,2%.

Depoziti s učešćem od 69,4% i iznosom od 10,4 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. Samo u posljednjem kvartalu 2008. godine, banke su u cilju osiguranja i očuvanja visoke likvidnosne pozicije i servisiranja svih dospjelih obaveza, posebno isplate štednih depozita, povećale kreditna sredstva za 15% ili 291 milion KM (sa 1,89 milijardi KM na 2,18 milijardi KM). U 2009. godini kreditna sredstva su smanjena za 48 miliona KM ili 2%, zbog plaćanja dospjelih obaveza. Ako se ovim kreditima dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 207 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 15,5% (na kraju 2008. godine 15,8%).

U novonastalim otežanim uvjetima poslovanja banaka u četvrtom kvartalu 2008. godine zbog uticaja svjetske finansijske krize, od ključnog značaja je bilo jačanje kapitalne osnove pojedinih banaka i ukupnog bankarskog sistema iz osnova priliva novog svježeg kapitala-izvršene dokapitalizacije (šest banaka ukupno 133 miliona KM), tako da je ukupan kapital povećan za 8% i na kraju 2008. godine iznosio je 1,64 milijarde KM. Rast kapitala od 1% ili 13 miliona KM u 2009. godini rezultat je isključivo ostvarene dobiti banaka u tekućem periodu.

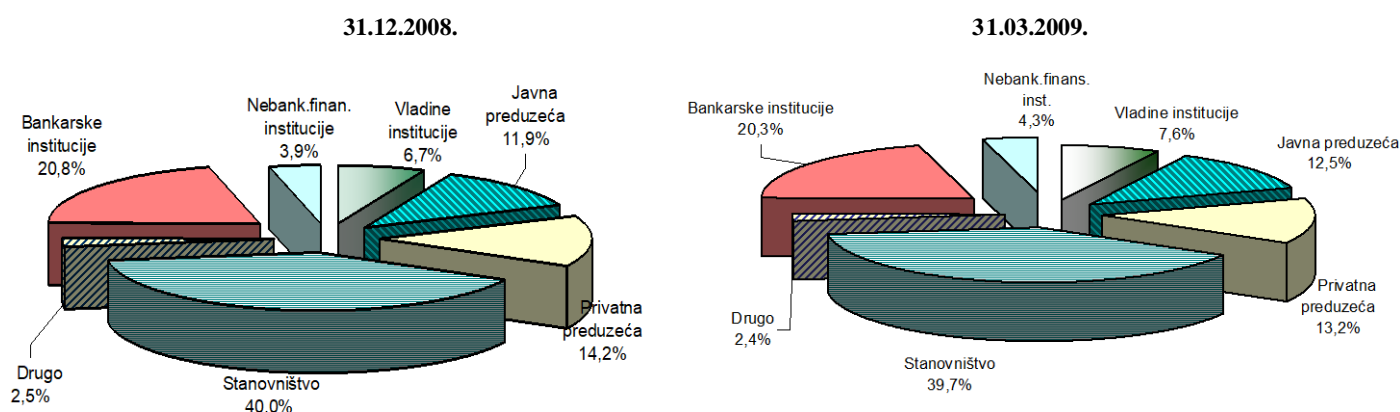
Banke su sa 31. 03. 2009. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 50), na koje se odnosi 71% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), Steirerische Sparkasse, ComercBank AG Frankfurt, European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank Polska OPIEKI i Council of Europe Development Bank.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31. 03. 2009. godine samo 5% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 13 : *Sektorska struktura depozita*¹³

SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.171.095	11,5	701.520	6,7	787.712	7,6	60	112
Javna preduzeća	1.126.838	11,1	1.245.793	11,9	1.298.647	12,5	111	104
Privatna preduzeća i druš.	1.554.693	15,3	1.490.130	14,2	1.374.021	13,2	96	92
Bankarske institucije	1.548.619	15,2	2.172.860	20,8	2.111.119	20,3	140	97
Nebankarske finans.instit.	334.575	3,3	403.295	3,9	445.142	4,3	121	110
Gradani	4.202.161	41,2	4.181.882	40,0	4.142.332	39,7	100	99
Ostalo	252.996	2,4	266.361	2,5	265.960	2,4	105	100
UKUPNO	10.190.977	100,0	10.461.841	100,0	10.424.933	100,0	103	100

Grafik 13 : *Sektorska struktura depozita*

Kao što je već navedeno, pod uticajem globalne ekonomske i finansijske krize na BiH, odnosno F BiH, u četvrtom kvartalu 2008. godine došlo je do odliva depozitnog potencijala banaka za 5% ili 550 miliona KM, odnosno pada sa 11,01 milijardu KM na 10,46 milijardi KM. Najveće negativne stope rasta imali su depoziti sljedeća tri sektora: stanovništva 11% ili 492 miliona KM, vladinih institucija 18% ili 155 miliona KM i javnih preduzeća 8% ili 102 miliona KM. S druge strane, banke su poduzele hitne mjere na očuvanju visoke likvidnosne pozicije i urednog izmirenja svojih obaveza, zaduživanjem kod inostranih finansijskih institucija, uglavnom banaka iz grupacije. Samo u posljednjem kvartalu 2008. godine depoziti bankarskih institucija povećani su za 10% ili 205 miliona KM, što je ublažilo pad ukupnih depozita i poboljšalo sigurnost i stabilnost bankarskog sektora. Ostali sektori su imali neznatne promjene depozita.

U prva tri mjeseca 2009. godine zaustavljena su negativna kretanja iz prethodnog kvartala, što je posebno značajno za depozite stanovništva, koji su ostvarili pad od 1% ili 40 miliona KM, što treba posmatrati u vezi s ukupnim pogoršanjem ekonomske situacije u BiH i stanja u realnom sektoru. Na kraju posmatranog perioda s iznosom od 4,14 milijardi KM i učešćem od 39,7% u ukupnim depozitima, depoziti stanovništva i dalje su najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Međutim, snažan uticaj krize i negativne posljedice u 2009. godini u segmentu depozita evidentan je u sektoru privatnih preduzeća, čiji su depoziti smanjeni za značajnih 8% ili 116 miliona KM (sa 1,49 milijardi KM na 1,37 milijardi KM), a učešće u ukupnim depozitima sa 14,2% na 13,2%.

Nešto manji pad (3% ili 62 miliona KM) imali su depoziti bankarskih institucija, koji su s iznosom od 2,1 milijardu i učešćem od 20,3% drugi po visini sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka, i samo su za 17 miliona KM manji od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Treba istaći da se 97% ili 2,05 milijardi KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije (bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija) kroz depozite u iznosu od 2,09 milijardi KM prisutna je u 10 banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (84%), od čega se na samo jednu banku odnosi 49% ukupnih depozita primljenih od grupacije, a na preostale dvije banke 19% i 16%. Na ovaj način domaće banke imaju finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice, ali s druge strane, stvaraju se sve veće koncentracije u izvorima, što je u direktnoj vezi s rastom likvidnosnog rizika i ovisnosti od upravljanja ovim rizikom na nivou grupe kojoj banka pripada, te uticaj na profitabilnost jer su to najskuplji izvori. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (kredit i depoziti u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća i sa 31. 03. 2009. godine iznosi 3,37 milijardi KM ili 22% ukupne pasive bankarskog sektora.

U okviru poduzetih aktivnosti na ublažavanju uticaja globalne finansijske krize FBA je u oktobru 2008. godine, pored ostalih dodatnih mjera, od banaka koje su u sastavu grupacija tražila da dostave potvrdu od svojih vlasnika da postojeći izvori sredstava dobiveni iz grupacije (kredit i depoziti) neće biti povučeni, te informaciju o kratkoročnim planovima vlasnika u pravcu smirivanja pritisaka na likvidnost i očuvanje likvidnosti njihovih banaka u Federaciji BiH.

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih finansijskih institucija, FBA je uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke –kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“.

Suprotna kretanja, odnosno porast depozita zabilježen je kod vladinih institucija i javnih preduzeća (12% ili 86 miliona KM i 4% ili 53 miliona KM), što je za ova dva sektora značajno, nakon snažnog pada u posljednjem kvartalu prethodne godine. Depoziti vladinih institucija sa 31. 03. 2009. godine iznosili su 788 miliona KM ili 7,6% ukupnih depozita (0,9 procentnih poena više nego krajem 2008. godine), a javnih preduzeća 1,3 milijarde KM što je 12,5% ukupnih depozita (porast za 0,6 procentnih poena).

Valutna struktura depozita na kraju prvog kvartala bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,37 milijardi KM imali su učešće od 61% (na kraju 2008. godine 60%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,06 milijardi KM imali učešće od 39% (na kraju 2008. godine 40%).

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, u četvrtom kvartalu 2008.godine smanjeni su za 11% ili 494 miliona KM. Značajniji odliv zabilježen je u oktobru, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo, u novembru štednja je smanjena za 1,9%, dok je u decembru ostvaren porast od 3,7%.

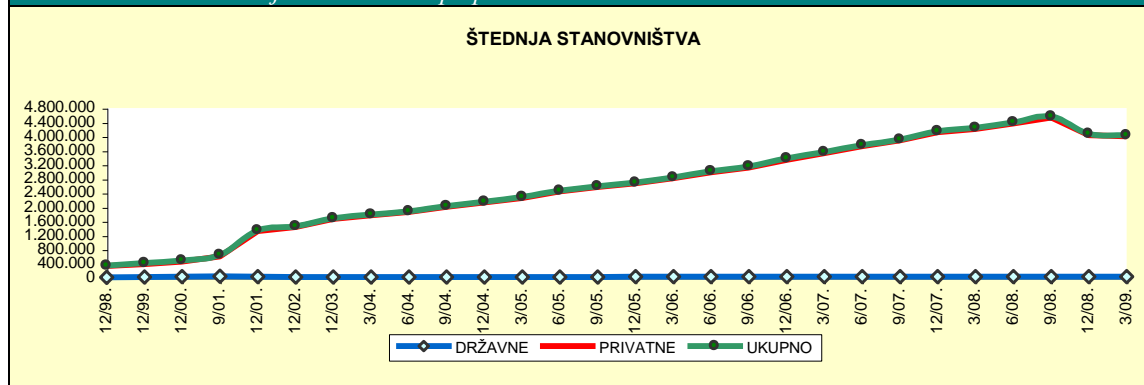
U tri mjeseca 2009.godine zabilježene su blage oscilacije i neznatne promjene stanja štednih depozita: u januaru pad od 1,6% ili 64 miliona KM, u februaru porast od 1,2% ili 49 miliona

KM i u martu smanjenje od 0,6% ili 23 miliona KM. Kumulativno u prvom kvartalu štednja je imala pad od 0,9% ili 38 miliona KM, tako da je štednja ostala na nivou od četiri milijarde KM.

Tabela 14 : Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	30.469	32.481	32.008	107	99
Privatne	4.086.820	4.003.184	3.965.181	98	99
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	3.997.909	98	99

Grafik 14 : Nova štednja stanovništva po periodima

U tri najveće banke nalazi se 72,8% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 3,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 30% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 70% u stranoj valuti.

Tabela 15 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX				
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.174.863	52,8%	2.119.669	52,5%	1.998.494	50,0%	97	94
Dugoročni štedni depoziti	1.942.426	47,2%	1.915.996	47,5%	1.998.983	50,0%	99	104
UKUPNO	4.117.289	100,0 %	4.035.665	100,0 %	3.997.477	100,0 %	98	99

Iako je relativna i nominalna promjena štednje u posmatranom periodu bila neznatna, ipak je ročna struktura izmijenjena, odnosno nastavljen je trend povećanja učešća dugoročne štednje. Ovakve promjene su rezultat većeg pada kratkoročne (6%), prije svega depozita po viđenju, nego rasta dugoročne štednje (4%), što je 31. 03. 2009. godine rezultiralo istim procentom učešća od 50%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Ukupno 14 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 97% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Od preostalih banaka, četiri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje

depozita: dvije državne zbog vlasničke strukture, jedna privatna banka s učešćem državnog kapitala preko 10%, te jedna privatna banka pod privremenom upravom, dok su dvije banke u proceduri za prijem u program osiguranja. Kada se realizira inicijativa Agencije za osiguranje depozita, koju je prihvatilo Vijeće ministara, biće omogućeno bankama koje imaju privatno vlasništvo iznad 10% da apliciraju za članstvo u osiguranje depozita. Isto tako je pokrenuta inicijativa na povećanje osiguranog depozita na 50.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i cjelokupni ekonomski sustav FBiH i BiH.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u FBiH na dan 31. 03. 2009. godine iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 16 : Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
DRŽAVNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	145.802		44.852		45.299		31	101
2.Odbitne stavke	2.018		1.991		890		99	45
a) Osnovni kapital (1-2)	143.784	96%	42.861	97%	44.409	97%	30	104
b) Dopunski kapital	6.017	4%	1.378	3%	1.334	3%	23	97
c) Kapital (a + b)	149.801	100%	44.239	100%	45.743	100%	30	103
PRIVATNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.316.424		1.610.692		1.692.160		122	105
2.Odbitne stavke	124.137		170.030		174.981		137	103
a) Osnovni kapital (1-2)	1.192.287	69%	1.440.662	72%	1.517.179	76%	121	105
b) Dopunski kapital	531.057	31%	574.370	28%	489.757	24%	108	85
c) Kapital (a + b)	1.723.344	100%	2.015.032	100%	2.006.936	100%	117	100
UKUPNO								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.462.226		1.655.544		1.737.459		113	105
2.Odbitne stavke	126.155		172.021		175.871		136	102
a) Osnovni kapital (1-2)	1.336.071	71%	1.483.523	72%	1.561.588	76%	111	105
b) Dopunski kapital	537.074	29%	575.748	28%	491.091	24%	107	85
c) Kapital (a + b)	1.873.145	100%	2.059.271	100%	2.052.679	100%	110	100

U prvom kvartalu 2009. godine kapital¹⁵ je ostao gotovo na istom nivou kao na kraju 2008. godine, odnosno smanjen je za svega 6,5 miliona KM, iako je došlo do promjena u osnovnom i dopunskom kapitalu što se odrazilo i na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 78 miliona KM, a dopunski smanjen za 15% ili 85 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2008. godinu u iznosu od 74 miliona KM u zadržanu dobit i rezerve, te priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije u iznosu od tri miliona KM kod jedne banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 3,8 miliona KM i to najviše iz osnova tekućeg gubitka koji iznosi 6,8 miliona KM, dok su kategorije nematerijalne imovine (za 2,3 miliona KM) i nepokrivenog gubitka (jedna banka je djelimično pokrila nepokriveni gubitak u iznosu od 1,3 miliona KM) smanjene.

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁵ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Dopunski kapital je smanjen za 85 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2008. godine u iznosu od 74 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, opće rezerve za kreditne gubitke su smanjene za šest miliona KM, a subordinisani dugovi za 3,9 miliona KM.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 72% na 76% , a dopunskog smanjeno sa 28% na 24%.

U periodu nakon 30. 09. 2008. godine, kada se svjetska finansijska kriza prenosi na BiH, što je imalo negativne posljedice na poslovanje banaka u F BiH, bankarski sistem je, kroz priliv novog, svježeg kapitala povećao kapitalnu osnovu, snagu i adekvatnost kapitala i time sigurnost i stabilnost ukupnog sektora. Samo u četvrtom kvartalu 2008. godine u šest banaka izvršena je dokapitalizacija od 133 miliona KM, dok je ukupno u 2008. godini priliv novog kapitala kroz dokapitalizaciju iznosio 220 miliona KM, te kroz dopunski kapital (subordinisane dugove i trajne stavke) 25 milona KM.

Neto kapital je, kao i regulatorni, na gotovo istom nivou, odnosno smanjen je za svega 6,5 miliona KM i sa 31. 03. 2009. godine iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 31. 03. 2009. godine iznosila je 13,3%, što je na nivou 2008. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁶ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 03. 2009. godine iznosio 16,5% što je za 0,1 procentni poen više nego na kraju 2008. godine, a razlog je smanjenje ukupnih ponderisanih rizika, primarno kreditnog, sa 12,4 milijarde KM na 12,3 milijarde KM, odnosno 1% ili 99 miliona KM. Rizici su smanjeni najviše zbog pada kreditnih aktivnosti banaka u 2009. godini, te manjim dijelom i zbog isknjižavanja rizičnih stavki klasificiranih u „E“ kategoriju, u skladu s propisima, u vanbilansnu evidenciju.

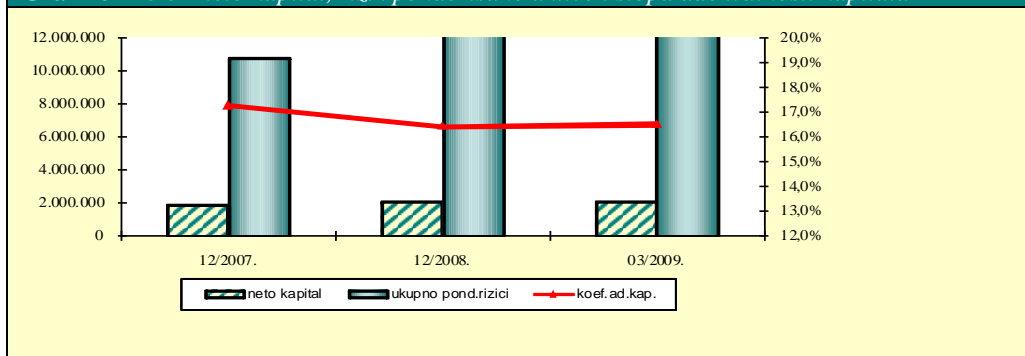
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove.

- 000 KM-

OPIS	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	1.857.109	2.043.235	2.036.643	110	100
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	10.740.880	12.303.578	12.191.508	115	99
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	-	130.975	144.446	-	110
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	10.740.880	12.434.553	12.335.954	116	99
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,3%	16,4%	16,5%	95	100

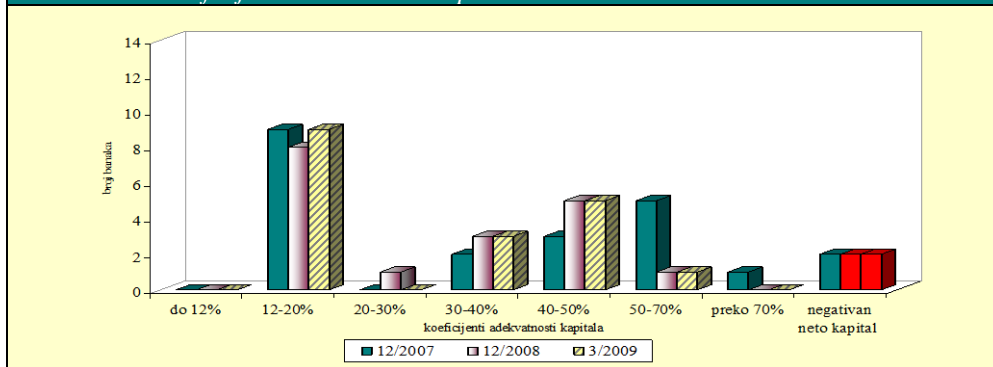
¹⁶ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Grafikon 15 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Sa 31. 12. 2008. godine počela je primjena Odluke o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom (OR) u bankama¹⁷. Iznos ponderisanog operativnog rizika (POR) banke su bile dužne da dodaju riziku ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata, odnosno da formiraju iznos minimalnog adekvatnog kapitala za zaštitu od nastanka gubitaka iz osnova OR (MAKOR). Kapitalni zahtjev za pokriće operativnog rizika za banke u Federaciji BiH (MAKOR), obračunat prema propisanoj metodologiji, sa 31.03.2009. godine iznosio je 17,3 miliona KM, dok je POR iznosio 144 miliona KM, što je dodatno neznatno umanjilo stopu neto kapitala, odnosno koeficijent adekvatnosti kapitala (samo za 0,2 procentna poena).

Grafik 16 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Efekti globalne finansijske krize nisu se negativno odrazili ni na stopu adekvatnosti kapitala koja je, nakon dokapitalizacija i porasta iz osnova ostvarene dobiti u 2008. godini, za bankarski sistem u odnosu na 30. 09. 2008. povećana za 1,3 procentna poena i sa 31. 03. 2009. godine iznosi 16,5%.

Od ukupno 20 banaka u F BiH sa 31. 03. 2009. godine, 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a dvije banke pod privremenom upravom imale su koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Kod devet banaka koeficijent je niži nego na kraju 2008. godine, kod jedne banke je isti, a kod osam banaka adekvatnost kapitala je bolja nego na kraju 2008. godine, od toga je kod jedne to rezultat izvršene dokapitalizacije u prvom kvartalu 2009. godine.

U nastavku se daje pregled koeficijenata adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- devet banaka ima stopu između 12,5% i 20%, a tri najveće od 13,5% do 14,7%,
- osam banaka ima stopu između 21% i 50%,
- jedna banka ima stopu između 51% i 70%.

¹⁷ "Službene novine F BiH", broj: 6/08.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji posluju, zbog širenja svjetske finansijske krize i na područje naše zemlje i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁸ banaka u F BiH sa 31. 03. 2009. godine iznosila je 17,9 milijardi KM, što je za 1% ili 197 miliona KM manje nego na kraju 2008. godine, a bruto aktiva¹⁹ u iznosu od 15,4 milijarde KM je skoro na istom nivou kao i prethodne godine.

Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,4 milijarde KM i manje su za 7% ili 170 miliona KM.

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2007.	Strukt. %	31.12.2008.	Strukt. %	31.03.2009.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	8.660.761	59,6	10.200.089	65,9	10.037.322	65	118	98
Kamate	53.512	0,4	59.564	0,4	61.849	0,4	111	104
Dospjela potraživanja	210.585	1,4	231.890	1,5	312.033	2,0	110	135
Potraživanja po plać. garancijama	3.638	0,0	2.353	0	1.977	0	65	84
Ostali plasmani	61.910	0,4	39.393	0,3	45.663	0,3	64	116
Ostala aktiva	5.552.875	38,2	4.940.201	31,9	4.988.460	32,3	89	101
UKUPNA AKTIVA	14.543.281	100,0	15.473.490	100,0	15.447.304	100	106	100
VANBILANS	2.453.214		2.582.093		2.412.013		105	93
AKTIVA S VANBILANSOM	16.996.495		18.055.583		17.859.317		106	99
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	11.624.445		13.306.790		13.162.726		114	99
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	409.833		461.883		474.527		113	103
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	409.895		461.730		474.583		113	103

¹⁸ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Nerizične stavke iznose 4,7 milijardi KM ili 26% ukupne aktive sa vanbilansom i na istom su nivou u odnosu na kraj 2008. godine. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 13,2 milijarde KM i u prvom kvartalu 2009. godine smanjena je za 1% ili 144 miliona KM.

Prenošenje globalne ekonomske krize na područje BiH u četvrtom kvartalu 2008. godine imalo je uticaj i na ovaj poslovni segment banaka i njihovu ključnu djelatnost, odnosno kreditiranje. U posljednjem kvartalu 2008. godine banke su značajno smanjile i ograničile rast novih plasmana, tako da je povećanje iznosilo neznatnih 1% ili 59 miliona KM da bi u prvom kvartalu 2009. godine kreditni plasmani²⁰ zabilježili dalji pad od 1% ili 83 miliona KM, tako da 31. 03. 2009. godine iznose 10,4 milijarde KM, s učešćem u aktivni od 68,9%. Iako dosadašnja iskustva pokazuju da je prvi kvartal period kad nema značajnijih kreditnih aktivnosti, evidentno je da će banke, prema planovima poslovanja, imati minimalan rast kreditnog portfolija u 2009. godini, a novi plasmani će se finansirati iz povrata ranijih. Ograničavajući faktor rastu kredita je, s jedne strane, dostupnost novih izvora, odnosno njihov porast, a s druge strane sve veći uticaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru. Sve ovo navodi na zaključak da finansijska kriza ima negativan uticaj na ovaj poslovni segment bankarskog sektora, da se u narednom periodu očekuju još veće negativne posljedice i efekti, posebno kroz pad kvaliteta kreditnog portfolija i rast kreditnih gubitaka.

FBA je uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke - kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime bi se osigurala dodatna finansijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Već u prvom kvartalu 2009. godine uticaj krize na kreditni portfolio banaka u Federaciji BiH najviše se ogleda kroz povećanje dospjelih potraživanja, koja su u posljednjem kvartalu 2008. godine povećana za 17%, da bi se povećanje nastavilo i u prvom kvartalu 2009. godine za 35%, a takođe je povećano i učešće u strukturi aktive sa 1,5% na 2%.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od sedam milijardi KM imaju učešće od 68% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, u prvom kvartalu 2009. godine krediti dati privatnim preduzećima ostali su na istom nivou 31. 12. 2008. godine, iznose 4,9 milijardi KM ili 47,1% ukupnih kredita. Krediti dati stanovništvu su neznatno smanjeni (1% ili 59 miliona KM), iznose 5,1 milijarda KM, što je učešće od 49,1%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 31. 03. 2009. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 71% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²¹, na stambene kredite se odnosi 24%, a sa preostalih 5% kreditirani su mali zanati i mali biznis i poljoprivreda.

Ostali sektori, koji imaju ukupno učešće od 3,8%, imali su relativno visoke stope promjene, ali nominalno to nije značajno.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 67% ukupnih kredita datih ovom sektoru, što je na istom nivou u odnosu na kraj 2008. godine, a privatnim preduzećima 68%, što je za dva procentna poena manje u odnosu na kraj 2008. godine.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

²⁰ Kratkoročni i dugor. krediti, dospjela potraživanja i potraživanja po plaćenim-pozvanim garancijama.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

-u 000 KM-

Tabela 19 : <i>Sektorska struktura kredita</i>								
SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	32.556	0,4	76.964	0,7	78.580	0,7	236	102
Javna preduzeća	211.465	2,4	175.424	1,7	179.765	1,7	83	102
Privatna preduzeća i društ.	3.998.141	45,0	4.881.525	46,8	4.881.228	47,1	122	100
Bankarske institucije	26.768	0,3	5.805	0,1	7.519	0,1	22	130
Nebankarske finansijske instit.	114.084	1,3	105.352	1,0	84.597	1,0	92	80
Gradani	4.461.965	50,3	5.146.919	49,3	5.087.569	49,1	115	99
Ostalo	30.005	0,3	42.343	0,4	32.074	0,3	141	76
UKUPNO	8.874.984	100,0	10.434.332	100,0	10.351.332	100,0	118	99

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 74% ili 7,7 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 24% ili 2,5 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 2% ili 191 milion KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²² i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 20 : <i>Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)</i>											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)									INDEKS	
	31.12.2007.			31.12.2008.			31.03.2009.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	9.876.208	85,0	197.719	11.536.962	86,7	230.793	11.233.885	85	224.715	117	97
B	1.478.711	12,7	105.446	1.446.504	10,9	103.385	1.598.511	12,1	115.966	98	110
C	143.658	1,2	35.717	165.309	1,2	40.558	166.793	1,7	43.084	115	101
D	122.003	1,1	67.086	154.168	1,2	83.300	159.474	1,2	86.699	126	103
E	3.865	0,0	3.865	3.847	0,0	3.847	4.063	0,0	4.063	99	106
Rizična ak. (A-E)	11.624.445	100,0	409.833	13.306.790	100,0	461.883	13.162.726	100	474.527	114	99
Nerizična akt.²³	5.372.050			4.748.793			4.696.591			88	99
UKUPNO	16.996.495			18.055.583			17.859.317			106	99
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
	430.069	90,1		427.279	89		431.161	89		99	101
Susp. Kamata	46.929	9,9		54.479	11		55.802	11		116	102
UKUPNO	476.998	100,0		481.758	100,0		486.963	100		101	101

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 13,2 milijarde KM i u prvom kvartalu 2009. godine manja je za 1% ili 144 miliona. Nerizične stavke iznose 4,7 milijardi KM i neznatno su smanjene u odnosu na kraj 2008. godine.

²² U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²³ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive, klasifikovana aktiva (B-E) je u odnosu na kraj 2008. godine imala rast od 9% ili 159 miliona KM, najviše zbog rasta plasmana sa posebnom napomenom (B kategorija) od 10% ili 152 miliona KM, dok je dobra aktiva (A kategorija) smanjena za 3% ili 303 miliona KM. Klasifikovana aktiva je sa 31.03.2009. godine iznosila 1,9 milijardi KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 2% ili sedam miliona KM i iznosila je 330 miliona KM, s napomenom da je u istom periodu izvršen otpis aktive (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 19 miliona KM.

Indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su lošiji nego na kraju 2008. godine, što je rezultat navedenog, a promjene izražene kroz procentne poene su za prvi kvartal na nivou godišnjih, što je zabrinjavajuće, naročito što se još veći negativni efekti očekuju u narednim kvartalima. Koeficijent odnosa klasifikovane i rizične aktive je zbog rasta klasifikovane aktive (9 %) i pada rizične (1%) pogoršan za 1,4 procentna poena u odnosu na kraj 2008. godine i iznosi 14,7%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 31.03.2009. godine ovaj koeficijent je iznosio 2,5% i to je relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2008. godine je veći za 0,1 procentni poen. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivi iznosi 12%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se radi o relativno novim kreditima sa dugim rokovima dospijeca (posebno krediti dati stanovništvu), pa se stoga i problemi vezani za kvalitet aktive ne uočavaju pravovremeno, odnosno na određeni način su prikriveni upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

Tabela 21 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS 12/6
	31.12.2008.						31.03.2009.						
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.825.655	93,76	4.125.626	78,03	8.951.281	85,79	4.710.311	92,58	3.980.951	75,63	8.691.262	83,96	97
B	203.799	3,96	971.260	18,37	1.175.059	11,26	251.778	4,95	1.088.007	20,67	1.339.785	12,94	114
C	71.580	1,39	84.803	1,60	156.383	1,50	74.054	1,46	89.099	1,69	163.153	1,58	104
D	45.885	0,89	105.724	2,00	151.609	1,45	51.394	1,01	105.686	2,01	157.080	1,52	104
E	0	0,00	0	0,00	0	0	32	0	20	0	52	0	0
UKUPNO	5.146.919	100,00	5.287.413	100,00	10.434.332	100,00	5.087.569	100,00	5.263.763	100,00	10.351.332	100,00	99
Klas. kred. B-E	321.264	6,24	1.161.787	21,97	1.483.051	14,21	377.258	7,42	1.282.812	24,37	1.660.070	16,04	112
Nekv. kred C-E	117.465	2,28	190.527	3,60	307.992	2,95	125.480	2,47	194.805	3,70	320.285	3,09	104
Struktura kred.	49,33		50,67		100,00		49,15		50,85		100,00		
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E	21,66		78,34		100,00		22,72		77,28		100,00		
Nekvalitetna C-E	38,14		61,86		100,00		39,18		60,82		100,00		
Kategorija B	17,34		82,66		100,00		18,79		81,21		100,00		

Sa 31. 03. 2009. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,3 milijarde KM, 1,3 milijarde KM ili 24% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2008. godine 1,2 milijarde ili 22%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,1 milijardu KM, u kategoriju B do E klasificirano 377 miliona KM ili 7,4% (na kraju 2008. godine 321 milion ili 6,2%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 195 miliona KM ili 3,7 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2008. godine iznosili su 190 miliona KM ili 3,6%). Za sektor stanovništva nekvalitetni krediti iznose 125 miliona KM ili 2,4% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (31.12.2008. godine 117 miliona KM ili 2%).

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu, kao i već navedeni indikatori kvaliteta ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u 2009. godini, što je najviše rezultat rasta učešća B kategorije kod oba sektora (kod stanovništva sa 3,96% na 4,95%, a kod pravnih lica sa 18,37% na 20,67%), te što utiče i na lošije ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfolija.

U cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

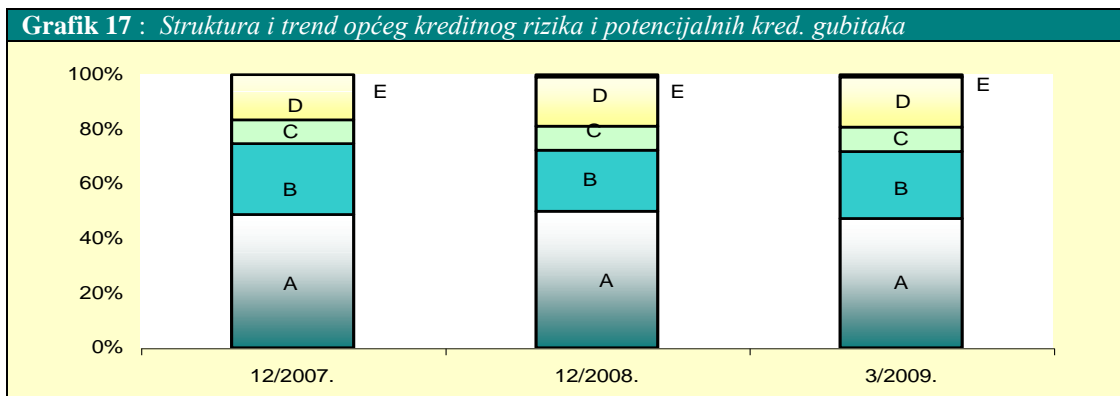
-000 KM-

Tabela 22 : Vanbilansna evidencija: otpisana aktiva i suspendovana kamata						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2008.	95.693	8.860	331.586	45.619	427.279	54.479
<i>Promjene u 2009.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	11.615	1.624	7.277	3.072	18.892	4.696
- naplaćeno u tekućoj godini	4.409	930	9.456	1.884	13.865	2.814
- trajni otpis	278	59	867	500	1.145	559
Saldo 31.03.2009.godine	102.621	9.495	328.540	46.307	431.161	55.802

Saldo otpisane aktive 31. 03. 2009. godine iznosio je 431 milion KM i za 1% je veći u odnosu na 2008. godinu, dok je saldo suspendovane kamate veći za 2% i iznosio je 56 miliona KM.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 23 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	197.719	48,2	230.793	50	224.715	47,4	117	97
B	105.446	25,7	103.385	22,4	115.966	24,4	98	112
C	35.717	8,7	40.558	8,8	43.084	9,0	114	106
D	67.086	16,4	83.300	18,0	86.699	18,3	124	104
E	3.865	1,0	3.847	0,8	4.063	0,9	100	106
UKUPNO	409.833	100,0	461.883	100,0	474.527	100,0	113	103

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2008. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 3% i iznosile su 474 miliona KM, a relativni odnos od 3,6% rizične aktive sa vanbilansom ostao je na istom nivou kao na kraju 2008. godine. Sa 31.03.2009. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,2%, za C kategoriju 25,8%, D kategoriju 54% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih

lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 24: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ²⁴			I N D E K S	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.083	26.823	23.244	103	87
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	145	304	321	210	106
Upravi banke	2.355	2.315	2.270	98	98
UKUPNO	28.583	29.442	25.835	108	88
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	1.936	10.304	7.691	532	75

Dok je u 2008. godini došlo do porasta obima transakcija s navedenim kategorijama povezanih lica koje su predmet izvještavanja, posebno potencijalnih i preuzetih obaveza, i to iz osnova izdatih garancija za „sestrinske“ leasing kompanije u BiH (dvije banke), u prvom kvartalu 2009. godine došlo je do pada obima transakcija najvećim dijelom zbog isteka navedenih garancija kod jednog povezanog lica. Iz navedenog se može zaključiti da se radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2009. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 14,6 miliona KM, što je na nivou sistema povećanje od 248% ili 10,4 miliona KM u odnosu na isti period 2008. godine, ali i svega 26% dobiti ostvarene u prvom kvartalu 2007. godine.

Pozitivan finansijski rezultat od 21,4 miliona KM ostvarilo je 13 banaka što je za 5,3% ili 1,2 miliona KM manje nego u istom periodu 2008. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 6,8 miliona KM iskazan je kod sedam banaka i isti je za 11,6 miliona KM manji u odnosu na uporedni period 2008. godine.

Treba napomenuti da je na odnos ukupnog finansijskog rezultata prema uporednom periodu prethodne godine uticalo isključenje Investicijske banke F BiH iz sistema komercijalnih banaka, koja je temeljem Zakona o razvojnoj banci F BiH preregistrirana u Razvojnu banku F BiH (dobit ove Banke u prvom kvartalu 2008. godine iznosila je 1,2 miliona KM), kao i kapitalizacija dobiti jedne banke u iznosu od 1,8 miliona KM sa 01.03.2008.godine (prenos na račune kapitala), koja je sa 29.02.2008.godine pripojena drugoj banci.

²⁴ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Na visoke oscilacije u iskazanom finansijskom rezultatu u uporednim periodima posljednje tri godine najznačajniji uticaj su imala dešavanja na berzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. godini njihov uticaj minimalan, gotovo beznačajan.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 25 : Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2007.						
Gubitak	-868	4	-365	2	-503	2
Dobit	56.796	19	2.072	2	54.724	17
Ukupno	55.928	23	1.707	4	54.221	19
31.03.2008.						
Gubitak	-18.419	5	-99	1	-18.320	4
Dobit	22.613	16	1.741	2	20.872	14
Ukupno	4.194	21	1.642	3	2.552	18
31.03.2009.						
Gubitak	-6.796	7	-240	1	-6.556	6
Dobit	21.414	13	82	1	21.332	12
Ukupno	14.618	20	-158	2	14.776	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (21,4 miliona KM) 83% ili 17,7 miliona KM ostvarile su tri najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 66,7%, dok se ukupni gubitak (6,8 miliona KM) odnosi na sedam banaka (šest privatnih i jedna državna). Najveći gubitak od 4,5 miliona KM (jedna banka samo tri miliona KM), što je 65,6% ostvarenog gubitka na nivou sistema, odnosi se na dvije privatne banke, s učešćem aktive od 3,5% u sistemu.

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Analizirajući profitabilnost ukupnog sistema, uzevši pri tome u obzir da je ostvareni finansijski rezultat najvećim dijelom bio pod utjecajem finansijskog rezultata-dobiti kod jedne banke, koji je, kao što je navedeno, bio uglavnom vezan za poslove trgovanja vrijednosnim papirima, zatim i promjene u broju banaka (isključivanje iz sistema jedne banke) zaključak je da je evidentan pad profitabilnosti u posljednje tri godine. S jedne strane, razlog je usporeniji rast neto kamatnog prihoda, što je rezultat bržeg rasta kamatnih rashoda nego kamatnih prihoda (iako je ostvaren značajan rast kredita, ali i suspenzija kamate u iznosu od 4,7 miliona KM u prvom kvartalu 2009. godine), te stagnacija nivoa operativnih prihoda, odnosno njihovo smanjenje u posmatranom periodu.

Posljedica navedenog je minimalan porast ukupnog prihoda, koji je nedovoljan da nakon pokrića nekamatnih rashoda osigura zadovoljavajući iznos dobiti kod većine banaka, koja je uglavnom do sada bila interni izvor jačanja kapitalne osnovne banaka. S druge strane su visoki troškovi rezervi za kreditne gubitke (rast kreditnog rizika i pad kvalitete prvenstveno kreditnog portfolija, troškovi zaposlenih (povećanja njihovog broja) i poslovnog prostora i fiksne imovine (širenje mreže organizacionih dijelova), iako su u 2009. godini isti smanjeni, odnosno minimalno povećani u odnosu na prethodi uporedni period.

Analitički podaci za prvi kvartal 2009. godine pokazuju da je kod dvije najveće banke, koje su nosioci profitabilnosti, ostvarena dobit gotovo neznatno manja, odnosno veća nego prethodne godine. Ukupno 13 banaka ima lošiji finansijski rezultat (za 10,2 miliona KM), šest banaka ima

nešto bolji rezultat (efekat je samo 1,2 miliona KM), a najveći pozitivan uticaj na visinu ukupnog rezultata sistema ima jedna banka, koja je sa 31. 03. 2009. godine ostvarila dobit od 5,5 miliona KM, a u prvom kvartalu prethodne godine izuzetno visok gubitak od 15,3 miliona KM.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 193,7 miliona KM i isti je za 4% ili 7,3 miliona KM veći u odnosu na uporedni period prethodne godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 179,1 milion KM, sa stopom pada od 2% ili 3,1 milion KM, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Ako se analizira struktura ukupnog prihoda i promjene u najznačajnijim kategorijama, uočava se pozitivan trend, s ostvarenom stopom rasta neto kamatnog prihoda od 8%, što je za pet procentnih poena više u odnosu na uporedni period, sa daljim rastom njegovog učešća u strukturi ukupnog prihoda (sa 63,7% na 66,2%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 36,2% na 33,7%.

Ukupni prihodi od kamata iznose 238,4 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećani su za 12% ili 25,6 miliona KM, a njihovo učešće u ukupnom prihodu sa 114,2% na 123,1%. Dok su prihodi od kamata po kreditima porasli za 22% ili 40 miliona KM (prosječan iznos kredita je veći za 19%) i iznose 217,9 miliona KM ili 112,5% ukupnog prihoda, značajan pad od 57% ili 14 miliona KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je smanjeno sa 12,9% na 5,3%.

S druge strane, u odnosu na stopu rasta kamatnih prihoda (12%), kamatni rashodi sa stopom od 17% imali su brži rast, ali je to u apsolutnom iznosu manje (16 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 110 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 50,4% na 56,8%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći visok rast od 27% ili 17 miliona KM kamatnih rashoda po depozitima. Ovi rashodi s iznosom od 80,5 miliona KM imaju učešće u ukupnom prihodu 41,6%, što je za 7,5 procentnih poena više nego u prvom kvartalu 2008. godine. Kamatni rashodi po uzetim kreditima manji su za 9% ili 2,3 miliona KM i sa smanjenim učešćem od 13,4% na 11,8%.

Iako su kamatni rashodi imali relativno veći rast nego kamatni prihodi, ipak je u apsolutnom iznosu veći porast ostvaren kod kamatnih prihoda, što je rezultiralo stopom rasta neto kamatnog prihoda od 8% ili 10 miliona KM, tako da sa 31. 03. 2009. godine neto kamatni prihod iznosi 128 miliona KM.

Operativni prihodi iznose 65,3 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe pad od 3% ili 2,2 miliona KM i smanjenje u strukturi ukupnog prihoda sa 36,2% na 33,7%. Ovaj pad je najvećim dijelom vezan za pad ostalih operativnih prihoda od tri miliona KM.

Pozitivan trend zabilježen je kod nekamatnih rashoda, koji iznose 179,1 milion KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 2% ili 3,1 milion KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 97,7% na 92,4%.

U okviru nekamatnih rashoda nominalno i realtivno najveći pad od 37% ili 14,8 miliona KM imali su ostali operativni troškovi koji iznose 25,1 milion KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 21,4% na 12,9% (najveći dio vezan za efekte trgovanja vrijednosnim papirima), te troškovi rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 36,8 miliona KM i stopom pada od 14% ili 6,2 miliona KM. Rast je ostvaren kod troškova plata i doprinosa sa stopom od 15% i iznose 63,6 miliona KM (broj zaposlenih je u prvom kvartalu 2009. godine veći za 9% u odnosu na prvi kvartal 2008.godine) i troškova fiksne aktive koji sa stopom rasta od 19% iznose 37,8 miliona KM.

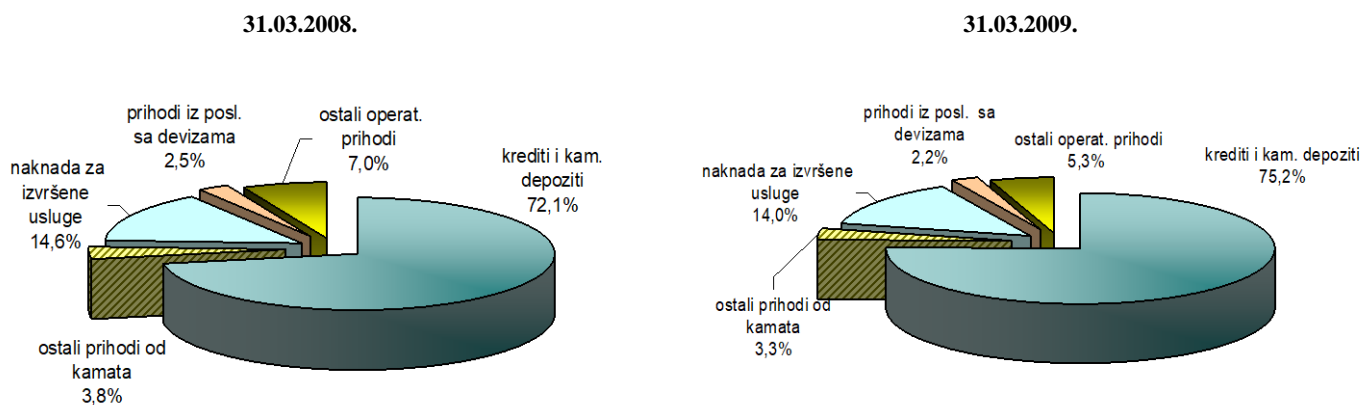
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 26 : Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	31.03.2007.		31.03.2008.		31.03.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	22.071	7,8	24.001	8,6	10.337	3,4	109	43
Kredit i poslovi lizinga	157.206	55,8	178.034	63,5	217.913	71,8	113	122
Ostali prihodi od kamata	9.326	3,3	10.814	3,8	10.140	3,3	116	94
UKUPNO	188.603	66,9	212.849	75,9	238.390	78,5	113	112
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	41.031	14,6	40.857	14,6	42.552	14,0	100	104
Prihodi iz posl. sa devizama	6.859	2,4	7.022	2,5	6.690	2,2	102	95
Ostali operativni prihodi	45.528	16,1	19.634	7,0	16.088	5,3	43	82
UKUPNO	93.418	33,1	67.513	24,1	65.330	21,5	72	97
UKUPNI PRIHODI (I + II)	282.021	100,0	280.362	100,0	303.720	100,0	99	108

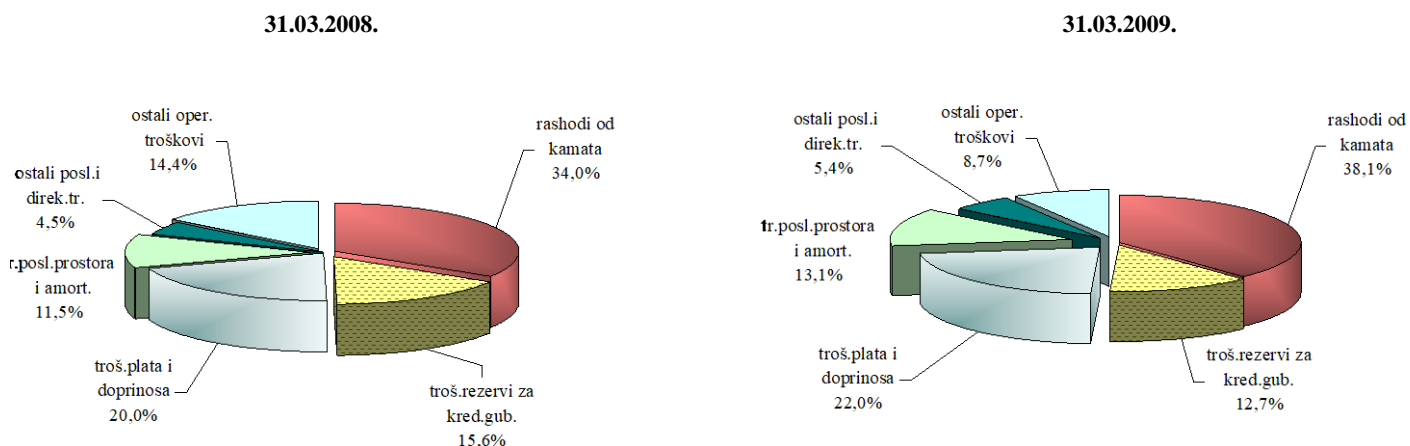
Grafik 18 : Struktura ukupnih prihoda

- u 000 KM-

Tabela 27 : Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.03.2007.		31.03.2008.		31.03.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	50.857	22,5	63.612	23,0	80.525	27,9	125	127
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	18.207	8,1	25.095	9,1	22.866	7,9	138	91
Ostali rashodi od kamata	3.676	1,6	5.267	1,9	6.649	2,3	143	126
UKUPNO	72.740	32,2	93.974	34,0	110.040	38,1	129	117
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik	38.158	16,9	42.965	15,6	36.787	12,7	113	86
Potencijalne kreditne gubitke								
Troškovi plata i doprinosa	49.798	22,0	55.236	20,0	63.626	22,0	111	115
Troškovi posl.prostora i amortizacija	29.277	12,9	31.681	11,5	37.821	13,1	108	119
Ostali poslovni i direktni troškovi	12.663	5,6	12.412	4,5	15.726	5,4	98	127
Ostali operativni troškovi	23.457	10,4	39.900	14,4	25.102	8,7	170	63
UKUPNO	153.353	67,8	182.194	66,0	179.062	61,9	119	98
UKUPNI RASHODI (I + II)	226.093	100,0	276.168	100,0	289.102	100,0	122	105

Grafik 19 : *Srukтура ukupnih rashoda*

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

- u %-

Tabela 28 : <i>Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima</i>			
KOEFICIJENTI	31.03.2007.	31.03.2008.	31.03.2009.
Dobit na prosječnu aktivu	0,47	0,03	0,10
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,38	0,29	0,89
Dobit na prosječni dionički kapital	6,19	0,42	1,30
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,97	0,89	0,85
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	0,78	0,51	0,43
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	1,76	1,40	1,29
Poslovni i direktni rashodi ²⁵ /prosječna aktiva	0,43	0,42	0,35
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	0,86	0,95	0,84
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	1,29	1,37	1,19

-u %-

Tabela 29 : <i>Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.03. 2009.</i>			
KOEFICIJENTI	31.03. 2009.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	-0,08%	0,10%	0,10%
Dobit na prosječni ukupni kapital	-0,35%	0,92%	0,89%
Dobit na prosječni dionički kapital	-0,46%	1,36%	1,30%
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,57%	0,86%	0,85%
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,13%	0,42%	0,43%
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	1,70%	1,28%	1,29%
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,10%	0,35%	0,35%
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,68%	0,83%	0,84%
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	1,78%	1,18%	1,19%

Analiza osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti pokazuje da su dva najvažnija indikatora poboljšana, zbog znatno veće ostvarene dobiti u odnosu na isti period prethodne godine: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je sa 0,03% povećan na 0,10% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 0,42% na 1,30%. Ipak produktivnost banaka, mjerena odnosom

²⁵ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

ukupnog prihoda i prosječne aktive (1,29%), je lošija u odnosu na uporedni period prethodne godine (1,40%), zbog bržeg rasta prosječne ukupne aktive od ukupnog prihoda.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka u narednom periodu će najviše biti pod uticajem očekivanog pada kvalitete aktive, odnosno rasta kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Takođe, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod uticajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat za vlasnike banaka na uloženi kapital.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01.07.2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁶ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁷.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2007. godine, mart, juni, septembar i decembar 2008. godine i mart 2009. godine:

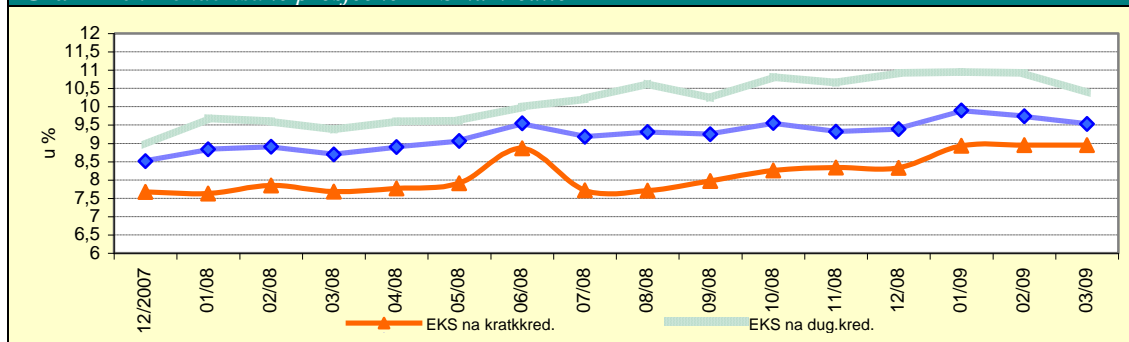
²⁶ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁷ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 30 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,34	7,67	7,14	7,68	7,51	8,86	7,61	7,97	7,82	8,33	8,37	8,95
1.1. Privredi	7,19	7,45	7,03	7,40	7,39	8,76	7,45	7,73	7,74	8,19	8,31	8,80
1.2. Stanovništvu	11,22	13,47	11,73	15,03	10,83	13,60	11,70	15,17	10,25	13,04	9,43	12,28
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	8,23	8,83	8,71	9,37	9,22	9,99	9,37	10,23	9,95	10,92	9,37	10,37
2.1. Privredi	7,49	7,85	8,16	8,56	8,16	8,60	8,34	8,82	8,33	8,92	8,02	8,96
2.2. Stanovništvu	8,93	9,75	9,15	10,00	9,91	10,88	10,11	11,20	11,16	12,54	11,03	12,10
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,86	8,51	8,10	8,70	8,56	9,55	8,61	9,25	8,69	9,39	8,78	9,53
3.1. Privredi	7,31	7,62	7,52	7,91	7,70	8,70	7,77	8,12	7,88	8,37	8,23	8,85
3.2. Stanovništvu	9,05	9,96	9,24	10,16	9,95	10,99	10,17	11,34	11,09	12,58	10,88	12,12

Grafik 20 : Ponderisane prosječne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite je, kao i u toku 2008. godine, zadržala mjesečne oscilacije. Nakon blagog rasta u januaru, dolazi do neznatnog pada u naredna dva mjeseca, tako da je u martu prosječna EKS iznosila 9,53% što je za 0,14 procentnih poena više nego na kraju 2008. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite za mart 2009. godine iznosila je 8,95%, što je za 0,6 procentnih poena više u odnosu na decembar 2008. godine.

Dok je prosječna ponderisana EKS na kratkoročne kredite, nakon porasta u januaru i februaru, u martu ostala nepromijenjena na nivou od 8,95%, ponderisana EKS na dugoročne kredite je u martu 2009. godine iznosila 10,37%, što je u odnosu na decembar 2008. godine manje za 0,55 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu²⁸, u prvom kvartalu 2009. godine kretale su se u suprotnom smjeru. Naime, ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, porasla je sa 8,37% u decembru 2008. godine na nivo od 8,85% u martu 2009. godine. U istom periodu

²⁸ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

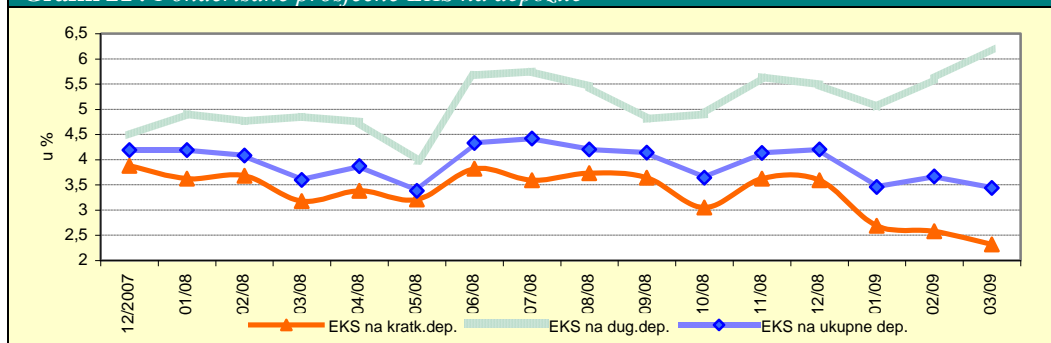
ponderisana EKS na kredite plasirane stanovništvu smanjena je sa 12,58%, koliko je iznosila u decembru 2008. godine, na 12,12% u martu 2009. godine.

Ponderisana EKS za dva navedena sektora na kratkoročne i dugoročne kredite u prvom kvartalu 2009. godine imala je, kao i EKS na ukupne kredite, suprotan smjer: porast na kredite odobrene privredi (za uporedni period decembar 2009. i mart 2009. godine na kratkoročne kredite rast EKS iznosio je 0,61 procentni poen, odnosno sa 8,19% na 8,8%, a za dugoročne sa 8,92% na 8,96%) i pad na kredite odobrene stanovništvu (kod kratkoročnih kredita smanjenje iznosi 0,76 procentnih poena, odnosno sa 13,04% na 12,28%, a kod dugoročnih ponderisana EKS je smanjena sa 12,54% na 12,10% ili 0,44 procentna poena).

Ponderisane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli:

O P I S	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	3,87	3,88	3,18	3,18	3,82	3,82	3,63	3,63	3,59	3,59	2,30	2,32
1.1. do tri mjeseca	3,85	3,85	3,16	3,16	3,94	3,94	3,48	3,48	3,48	3,49	2,19	2,21
1.2. do jedne godine	3,92	3,92	3,21	3,22	3,60	3,60	3,79	3,83	4,13	4,14	2,90	2,91
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,48	4,48	4,83	4,85	5,67	5,67	4,78	4,81	5,48	5,49	6,17	6,21
2.1. do tri godine	4,65	4,66	4,67	4,69	5,49	5,49	4,64	4,67	5,41	5,42	6,21	6,25
2.2. preko tri godine	4,32	4,33	5,12	5,13	6,46	6,47	5,31	5,31	6,34	6,33	5,64	5,66
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	4,18	4,19	3,59	3,60	4,33	4,33	4,11	4,14	4,20	4,20	3,42	3,44

Grafik 21 : Ponderisane prosječne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2008. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u martu 2009. godine smanjena je za 0,76 procentnih poena (sa 4,2% na 3,44%). Međutim, dok EKS na kratkoročne depozite ima trend pada (sa 3,59% na 2,32%), kamatne stope na dugoročne depozite imaju trend rasta (EKS za mart 2009. godine povećana je za 0,72 procentna poena u odnosu na decembar 2008. godine). Treba istaći da je razlog ovom rastu, prije svega, povećanje kamatnih stopa na depozite oročene do tri godine (sa 5,42% na 6,25%), dok su kamatne stope na depozite oročene preko tri godine smanjenje sa 6,33% na 5,66%, što je dovelo do jedne nelogičnosti, odnosno da su u martu 2009. godine ponderisane EKS na depozite oročene do tri godine bile veće za 0,59 procentnih poena nego na depozite oročene preko tri godine. Dalja analiza pokazuje

da je to vezano sa sektorskom strukturom oročenih depozita, kao i rezultat politike kamatnih stopa banaka, koje su povećanjem kamatnih stopa na oročenja do tri godine nastojale stimulirati i povećati ovaj segment ročne strukture depozita, kako privrede tako i stanovništva.

Dok su kod kredita plasiranim privredi i stanovništvu prisutne znatne razlike u kamatnim stopama, ta razlika je znatno manja kod kamata na depozite, s tim da je situacija obrnuta u odnosu na kredite. Naime, banke plaćaju privredi nešto veće kamatne stope na oročene depozite nego stanovništvu (4,55% i 4,03%), iako je tu došlo do promjene u odnosu na decembar 2008. godine i to kod kamatnih stopa na kratkoročne depozite. Naime, zbog pada EKS na kratkoročne depozite privrede u 2009. godini, u martu je ista iznosila 1,81% (decembar 2008. godine 3,59%), dok je na depozite stanovništva ostala gotovo ista kao i u decembru 2008. godine, odnosno 2,84%. Istovremeno, u martu 2009. godine ponderisana EKS na dugoročne depozite privrede iznosila je 6,60%, a stanovništva 5,1% (u decembru 6,13% i 5,31%).

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli:

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju												
O P I S	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po rač.	8,89	9,01	8,49	8,62	8,59	8,58	8,42	8,57	8,62	8,81	8,29	8,29
3. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,37	0,37	0,42	0,42	0,41	0,41	0,41	0,41	0,40	0,40	0,39	0,39

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u martu 2009. godine iznosila je 8,29% (smanjenje za 0,52 procentna poena u odnosu na decembar 2008. godine), a na depozite po viđenju 0,39%, što je manje za neznanih 0,1 procentni poen u odnosu na decembar 2008. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 03. 2009. godine i dalje najveće učešće od 69,4% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁹) s učešćem od 16%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli ročnom usklađivanju dospijuća stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja.

- u 000 KM-

Tabela 33 : Ročna struktura depozita

DEPOZITI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.747.689	46,6	4.186.764	40,0	3.992.555	38,3	88	95
Do 3 mjeseca	430.784	4,2	460.100	4,4	474.953	4,6	107	103
Do 1 godine	1.045.768	10,3	979.516	9,4	890.675	8,5	94	91
1. Ukupno kratkoročni	6.224.241	61,1	5.626.380	53,8	5.358.183	51,4	90	95
Do 3 godine	2.722.927	26,7	3.018.766	28,9	3.207.242	30,8	111	106
Preko 3 godine	1.243.809	12,2	1.816.695	17,3	1.859.508	17,8	146	102
2. Ukupno dugoročni	3.966.736	38,9	4.835.461	46,2	5.066.750	48,6	122	105
UKUPNO (1 + 2)	10.190.977	100,0	10.461.841	100,0	10.424.933	100,0	103	100

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2008. godinu, evidentno je smanjenje učešća kratkoročnih depozita za 2,4 procentna poena i za isto porast dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće na kraju prvog kvartala 2009. godine iznosilo 51,4% i 48,6%.

Ukupni kratkoročni depoziti su u odnosu na 2008. godinu smanjeni za 268 miliona KM ili 5%, s napomenom da je u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjenje iznosilo 634 miliona KM ili 10%.

U kratkoročnim depozitima u odnosu na 2008. godinu nominalni pad od 194 miliona KM ili 5% ostvaren je kod depozita po viđenju, ali i dalje imaju najveće učešće od 38,3% u ukupnim depozitima. Depoziti do tri mjeseca porasli su za 15 miliona KM ili 3%, a depoziti do jedne godine smanjeni su za 89 miliona KM ili 9%. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće i dalje imaju depoziti građana (38,3%), koji su u odnosu na 2008. godinu smanjeni za 131 milion KM ili 8%.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2009. godini povećani za 231 milion KM ili 5%. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 40,6% i bankarskih institucija 34,1%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 50,5% imaju depoziti stanovništva (na kraju 2008. godine 51,8%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 68,1% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2008. godine 70%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

²⁹ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

-u 000 KM-

Tabela 34 : Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.03.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	214.223	2,4	234.178	2,2	314.010	2,2	109	134
Kratkoročni krediti	1.719.297	19,4	2.337.206	22,4	2.340.450	22,4	136	100
Dugoročni krediti	6.941.464	78,2	7.862.948	75,4	7.696.872	75,4	113	98
UKUPNO KREDITI	8.874.984	100,0	10.434.332	100,0	10.351.332	100,0	118	99

U posmatranom periodu 2009. godine dugoročni krediti su smanjeni za 2% ili 166 miliona KM (od toga se na kredite date stanovništvu odnosi 121 milion KM), kratkoročni su ostali gotovo na istom nivou kao i 2008. godine (2,34 milijarde KM), dok su dospjela potraživanja povećana za 34% ili 80 miliona KM, od čega se na privatna preduzeća odnosi 63 miliona, na stanovništvo 21 milion, a ostali sektori su imali smanjenje od četiri miliona KM. U strukturi dospjelih potraživanja 72% su od privatnih preduzeća, 21% od stanovništva i 7% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 91% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 58%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 68,9% što je manje za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2008. godine, zbog pada kredita od 1% ili 83 miliona u prvom kvartalu 2009. godine. Novčana sredstava smanjena su za 1% ili 56 miliona KM, a njihovo učešće sa 27,9% na 27,6%.

Banke su u 2008. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 11. 10. 2008. godine, u cilju obezbjeđenja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Takođe, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obavezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovu ugovora zaključenih poslije 01.11.2008.godine, ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 01.01.2009. godine uvedena je diferencirana stopa obavezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne). Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

Tabela 35 : Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁰ / ukupna aktiva	34,5	28,2	28,3
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	58,1	51,2	51,9
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,3	62,9	62,1
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³¹	73,7	82,6	82,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³²	72,2	80,9	80,8

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti imali su neznatne promjene, tako da ostaje konstatacija da je likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog prisutne finansijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa, koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da je i dalje rizik likvidnosti u porastu. Dodatnu zabrinutost izaziva činjenica da je uticaj krize sve veći na realni sektor, a negativne posljedice reflektiraće se na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 36 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.974.722	3.687.406	3.674.346	93	100
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.686.972	3.310.173	3.429.188	90	104
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.094.193	5.821.848	5.507.108	96	95
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.218.839	1.164.370	1.101.422	96	95
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	609.419	582.185	550.711	96	95
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.755.883	2.523.036	2.572.924	92	102
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.077.553	2.727.988	2.878.477	89	105

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³³.

³⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³³ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom

Tabela 37 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.678.451	5.132.568	5.390.854	90	105
2. iznos finansijskih obaveza	5.291.774	4.759.714	4.599.868	90	97
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	386.677	372.854	790.986	96	212
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,3 %	107,8%	117,2%		
b) Propisani minimum %	100,0%	85,0 %	85,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,3%	22,8 %	32,2 %		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.283.942	5.897.755	6.212.724	94	105
2. iznos finansijskih obaveza	5.957.300	5.438.078	5.551.290	91	102
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	326.642	459.677	661.434	141	144
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,5%	108,5 %	111,9 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	5,5%	28,5 %	31,9 %		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.032.175	7.004.751	7.237.687	100	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.861.962	6.474.248	6.457.104	94	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	170.213	530.503	780.583	312	147
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,5%	108,2 %	112,1 %		
b) Propisani minimum %	95,0%	75,0 %	75,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,5%	33,2 %	37,1 %		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 03. 2009. godine pridržavale propisanih ograničenja, i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja može se ocijeniti da je likvidnost bankarskog sistema u F BiH na kraju prvog kvartala 2009. godine na zadovoljavajućem nivou. Međutim, iako se kod većine banaka rizik likvidnosti ocjenjuje niskim ili srednjim, evidentno je da je trend rizika rastući. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu pojačanog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane kroz odliv depozita i smanjenje depozitne osnove, a s druge strane slabiji priliv likvidnih sredstava zbog očekivanog pada naplativosti kredita u 2009. godini, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

dospijeca do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeca do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospeljeca do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeca do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospeljeca do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeca do 180 dana.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31.03.2009. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 14,2% ili 2,1 milijardu KM (na kraju 2008. godine 13,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 58,5% ili 8,8 milijardi KM (na kraju 2008. godine 57,9% ili 8,7 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁶ i ukupno.

³⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁵ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

³⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

-u milionima KM-

Tabela 38 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)

Opis	31.12.2008.				31.03.2009.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.213	14,2	1.738	18,2	1.323	15,4	1.807	18,9	109	104
2. Krediti	149	1,8	185	1,9	144	1,7	181	1,9	97	98
3. Krediti s val. klauzulom	7.075	83,0	7.505	78,7	7.010	81,5	7.426	77,7	99	99
4. Ostalo	83	1,0	110	1,2	122	1,4	146	1,5	147	133
Ukupno (1+2+3+4)	8.520	100,0	9.538	100,0	8.599	100,0	9.560	100,0	101	100
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.333	65,5	6.292	68,7	5.442	65,7	6.365	68,7	102	101
2. Uzeti krediti	2.045	25,1	2.095	22,9	2.032	24,5	2.075	22,4	99	99
3. Dep. i kred. s val.klauz.	434	5,3	433	4,7	475	5,7	475	5,1	109	110
4. ostalo	332	4,1	339	3,7	338	4,1	349	3,8	102	103
Ukupno (1+2+3+4)	8.144	100,0	9.159	100,0	8.287	100,0	9.264	100,0	102	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	71		73		48		58			
2. Pasiva	350		358		335		335			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	96		94		26		20			
%	6,5%		6,4%		1,7%		1,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,5%		23,6%		28,3%		28,7			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁷ dominantno je učešće EURO, s tim da je u prvom kvartalu 2009. godine došlo do povećanja (71,1% na 74,5%) uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,4 milijardi KM na 1,6 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama je neznatno povećano sa 88,4% na 88,9%, odnosno nominalno sa 7,7 milijardi KM na 7,8 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza³⁸, koji je posebno značajan u aktivi (77,7% ili 7,4 milijardi KM) i neznatno niži u odnosu na 31.12.2008. godine (78,7% ili 7,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 22,3% ili 2,1 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 16,6% ili 1,6 milijarde KM i ostale valute 5,7% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2008. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 7,5 milijarde KM su imali učešće od 78,7%, a ostale stavke u EURO 15,1% ili 1,4 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,6 milijardi KM) 77,1% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,4%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (9,2 milijarde KM) najveće učešće od 88,9% ili 7,8 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 5,1% ili 0,5 milijarde KM (na kraju 2008. godine učešće obaveza u EURO bilo je 84,2% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 4,7% ili 0,3 milijarde KM).

³⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvom kvartalu 2009. godini kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 31.03.2009. godine dugu deviznu poziciju imalo je 10 banaka, kao i kratku poziciju takođe 10 banaka. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 1,3% osnovnog kapitala banaka, što je za 28,7% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 1,7% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija) i ista je za 28,3% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i povratno, na privredu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH; u proceduri je donošenje Odluke o privremenom reprogramu kreditnih obaveza fizičkih lica i postupanje banaka u Federaciji BiH i Odluka o dopunama Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
- nastaviti, kao i do sada, na provođenju aktivnosti, iz njene nadležnosti, na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, s ciljem da supervizija bude efikasnija i u tom smislu:
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijedivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa i Evropskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,

- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;
- kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati zaključivanje preostalih privremenih uprava i postupak likvidacija na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- opredjeljenju o statusu državnih (federalnih) banaka;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu dokumentovanih materijala stručno i profesionalno obrađenih u Udruženju banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, neophodno je ubrzano raditi na:
 - kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva,
 - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
 - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
 - donošenju zakona o zaštiti povjerenika i potpune odgovornosti dužnika,
 - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, solventnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema interne kontrole i funkcije interne revizije koja će biti potpuno neovisna u radu;
- stalno unapređivati i sarađivati s Udruženjem banaka BiH po pitanju stručnog osposobljavanja, izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i aktivno uključivanje u formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica;
- redovno i ažurno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: UO – 13 – 17 /09.
Sarajevo, 29.06.2009. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.03.2008.godine

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI 033/280-300, fax:280-230	GERHARD MAIER
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb 033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18 033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5. 033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
5	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Ćule bb. 036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b 036/444-444, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
7	INTESA SANPAOLO BANKA DD BiH	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a 033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1 032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3. 037/771-253, fax:772-416	ŠABAN ZULIĆ Privremeni direktor
10	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34 035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
11	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2 033/564-000, fax: 564-050	ADNAN ZUKIĆ
12	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6 033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
13	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8. 033/250-950, fax:250-971	PETER MÖLDERS
14	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3 033/287-100, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
15	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BiH	Sarajevo	Igmanska 1 033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2. 033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihac	Bosanska 25 037/222-400, fax: 222-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb 036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6 033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13. 033/666-288, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ

21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND
----	----------------------------	----------	-------------------------	-----------------------------	---------------------

PRILOG 2

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.894.973	4.207.559	4.151.463
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	349.241	417.601	345.827
1b	Kamatonosni računi depozita	4.545.732	3.789.958	3.805.636
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	44.361	10.923	9.481
3.	Plasmani drugim bankama	69.314	90.415	143.666
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	8.874.984	10.434.332	10.351.332
4a	Kreditni	8.660.593	10.199.933	10.037.168
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	168	221	154
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	214.223	234.178	314.010
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	4.204	7.630	7.885
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	363.270	442.739	481.330
7.	Ostale nekretnine	41.846	26.908	27.127
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	34.390	40.732	39.172
9.	Ostala aktiva	215.938	212.252	235.848
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	347.358	401.449	416.491
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	334.139	385.042	401.260
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	13.219	16.407	15.231
11.	UKUPNA AKTIVA	14.195.922	15.072.041	15.030.813
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.190.977	10.461.841	10.424.933
12a	Kamatonosni depoziti	9.368.121	9.586.215	9.586.280
12b	Nekamatonosni depoziti	822.856	875.626	838.653
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	7.376	3.025	2.891
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7.376	3.025	2.891
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	3.089	3.089
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.856.471	2.176.594	2.128.250
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	357.425	793.837	784.811
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.499.046	1.382.757	1.343.439
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	242.791	267.737	263.785
18.	Ostale obaveze	384.976	520.973	555.844
19.	UKUPNE OBAVEZE	12.685.880	13.433.259	13.378.792
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.224	26.136	25.028
21.	Obične dionice	1.018.997	1.091.879	1.097.349
22.	Emisiona ažia	94.739	152.892	153.014
22a	na trajne prioritetne dionice	8.332	8.420	8.420
22b	na obične dionice	86.407	144.472	144.594
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	260.146	307.465	358.137
24.	Kursne razlike	0	0	
25.	Ostali kapital	109.936	60.410	18.493
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.510.042	1.638.782	1.652.021

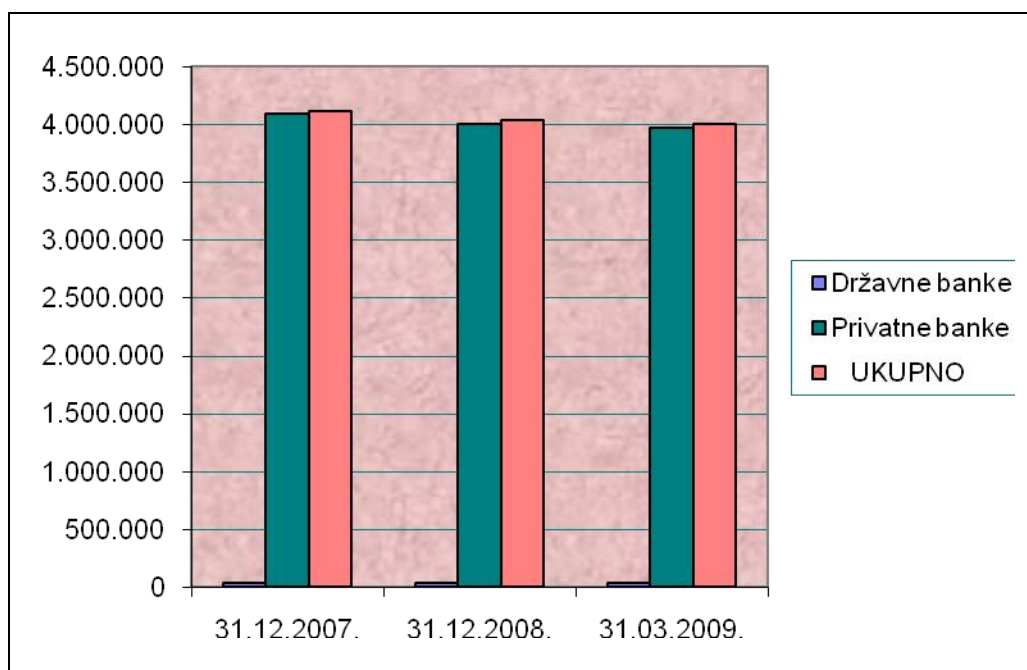
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.195.922	15.072.041	15.030.813
	PASIVNI I NEUTRALNI POdBILANS	606.788	626.468	644.822
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	14.802.710	15.698.509	15.675.635

PRILOG 3

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
Državne banke	30.469	32.481	32.008
Privatne banke	4.086.820	4.003.184	3.965.469
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	3.997.477

PRILOG 4

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.03.2009. godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.984.718	348.424	6.528	780	0	2.340.450
2.	Dugoročni krediti	6.605.951	908.828	115.110	66.979	4	7.696.872
3.	Ostali plasmani	42.333	3.269	30	31	0	45.663
4.	Obračunata kamata	47.704	14.139	6	0	0	61.849
5.	Dospjela potraživanja	99.950	82.343	40.645	89.094	1	312.033
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	643	190	870	227	47	1.977
7.	Ostala aktiva	4.975.419	4.795	2.914	1.485	3.847	4.988.460
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.756.718	1.361.988	166.103	158.596	3.899	15.447.304
	a) Plative garancije	311.911	47.319	356	721	150	360.457
9.	b) Činidbene garancije	474.847	102.039	42	91	0	577.019
10.	Nepokriveni akreditivi	30.785	9.633	0	0	0	40.418
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.336.879	77.532	292	66	14	1.414.783
12.	Ostale potencijalne obaveze	19.336	0	0	0	0	19.336
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.173.758	236.523	690	878	164	2.412.013
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	15.930.476	1.598.511	166.793	159.474	4.063	17.859.317
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	224.715	115.966	43.084	86.699	4.063	474.527
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	224.768	115.968	43.085	86.699	4.063	474.583
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	53	2	1	0	0	56

BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.03. 2008.		OSTVARENO 31.03.2009.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	212.849	114%	238.390	123%	112
Kamatni troškovi	93.974	50%	110.040	57%	117
Neto kamatni prihodi	118.875	64%	128.350	66%	108
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	67.513	36%	65.330	34%	97
UKUPNI PRIHOD	186.388	100%	193.680	100%	104
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	42.965	23%	36.787	19%	86
Troškovi plaća i doprinosa	55.236	30%	63.626	33%	115
Troškovi fiksne aktive i režije	31.681	17%	37.821	20%	119
Ostali troškovi	52.312	28%	40.828	21%	78
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	182.194	98%	179.062	92%	98
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	4.194	2%	14.618	8%	349
Porez na prihod	0	0%	0	0%	0
NETO PRIHOD	4.194	2%	14.618	8%	349

**UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2009.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.029.756	1.102.636	1.107.756
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	94.739	152.892	153.014
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	65.945	84.319	85.768
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	128.882	166.200	197.279
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	130.354	136.947	181.092
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.462.226	1.655.544	1.737.459
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	65.908	73.464	110.305
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	8.156	38.177	6.796
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	2	81	839
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	52.089	60.299	57.931
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	126.155	172.021	175.871
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.336.071	1.483.523	1.561.588
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.917	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	197.782	230.639	224.477
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	93.945	74.543	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	191.575	211.360	207.408
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	50.855	56.377	56.377
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	537.074	575.748	491.091
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	16.036	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	16.036	16.036
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	1.857.109	2.043.235	2.036.643
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	10.740.880	12.303.578	12.191.508
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)		130.975	144.446
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)		0	0

E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	10.740.880	12.434.553	12.335.954
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	17,3%	16,4%	16,5%

PRILOG 7

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2007.	31.12.2008.	31.03.2009.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	326	379	397
2	BOR BANKA dd SARAJEVO	42	45	46
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	145	171	172
4	FIMA BANKA dd SARAJEVO	101	149	146
5	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	93	87	87
6	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	465		
7	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	550	626	622
8	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	479	501	499
9	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	104		
10	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	154	179	184
11	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	65	67	67
12	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	472	507	498
13	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	97	119	116
14	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	163	175	176
15	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	831	888	865
16	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.543	1.745	1.739
17	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	129	149	149
18	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	59	59
19	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	840	1.418	1.418
20	UNION BANKA dd SARAJEVO	179	175	178
21	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	184	204	206
22	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	340	354	347
	UKUPNO	7.361	7.997	7.971